



**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ  
ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

**ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ-ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ  
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

**ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ  
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΑΜ:13445**

**ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : Κος ΤΣΑΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**

**ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 15/10/2010**

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ .....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ .....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 <sup>ο</sup> .....	6
ΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ .....	6
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ .....	6
1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ .....	8
1.3 ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ .....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 <sup>ο</sup> .....	13
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ .....	13
2.1 ΤΟΜΕΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ .....	13
2.1.1 Comenius .....	14
2.1.1.1 Το Comenius στηρίζει τις ακόλουθες δραστηριότητες .....	17
2.1.1.2 Ποιες είναι οι δράσεις του Comenius; .....	19
2.1.2 Erasmus .....	19
2.1.2.1 Ποιες είναι οι δράσεις του Erasmus; .....	25
2.1.3 Leonardo da Vinci .....	26
2.1.3.1 Ποιες είναι οι δράσεις του Leonardo da Vinci; .....	29
2.1.4 Grundtvig .....	29
2.1.4.1 Ποιες είναι οι Δράσεις του Grundtvig? .....	33
2.1.5 Εγκάρσιο πρόγραμμα .....	33
2.1.6 Συνεργασία πολιτικών και καινοτομία στη δια βίου μάθηση [(κύρια δραστηριότητα (Κευ Activity) 1)] .....	35
2.1.7 Γλώσσες [(κύρια δραστηριότητα (Κευ Activity) 2)] .....	37
2.1.8 Ανάπτυξη καινοτόμου περιεχομένου, υπηρεσιών, παιδαγωγικών και πρακτικών για τη δια βίου μάθηση βάσει των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (Ict) [(κύρια δραστηριότητα (Κευ Activity) 3)] .....	38
2.1.9 Διάχυση και εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων και ανταλλαγή καλών πρακτικών [(κύρια δραστηριότητα (Κευ Activity) 4)] .....	39
2.1.10 Πρόγραμμα Jean Monnet .....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 <sup>ο</sup> .....	45
ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ .....	45
3.1 ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ .....	45
3.1.1 Αυτογνωσία - Θετική Αυτοαντίληψη .....	47
3.1.2 Πληροφόρηση .....	48
3.1.3 Λήψη Απόφασης .....	48
3.1.4 Μετάβαση .....	49
3.1.5 Τοποθέτηση .....	50
3.1.6 Παρακολούθηση .....	51
3.2 ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ & ΤΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ .....	51
3.2.1 Επαγγελματική Ανάπτυξη και Σταδιοδρομία .....	52
3.2.2 Πολυπολιτισμικότητα .....	53
3.2.3 Ανάπτυξη Βασικών Δεξιοτήτων .....	53
3.2.4 Δια Βίου Μάθηση .....	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 <sup>ο</sup> .....	55
Η ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ .....	55
4.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ .....	55

4.1.1	Προβλήματα.....	55
4.1.2	Αιτίες.....	56
4.1.3	Η Εθνική Ανάγκη για μια νέα Πολιτική .....	56
4.1.4	Η νέα Πολιτική για τη Δια βίου Μάθηση .....	57
4.1.5	Κατευθύνσεις του Εθνικού Δικτύου Δια βίου Μάθησης.....	65
4.1.6	Στόχοι του Εθνικού Δικτύου Δια βίου Μάθησης.....	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 <sup>ο</sup> .....		67
ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ.....		67
5.1	Η ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ.....	67
5.2	ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ .....	69
5.2.1	Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) .....	69
5.2.2	Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (Ν.Ε.Λ.Ε.) .....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 <sup>ο</sup> .....		72
Η ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ .....		72
6.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	72
6.2	ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ/ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	75
6.2.1	1ος Άξονας Προτεραιότητας/ Στρατηγικός Στόχος: .....	75
6.2.2	2ος Άξονας Προτεραιότητας/ Στρατηγικός Στόχος: .....	76
6.2.3	3ος Άξονας Προτεραιότητας/ Στρατηγικός Στόχος: .....	77
6.2.4	4ος Άξονας Προτεραιότητας/ Στρατηγικός Στόχος: .....	77
6.3	ΟΡΟΙ ΕΝΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ.....	77
6.4	ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ 2007-2013, ΚΑΙ ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 79	
6.5	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ.....	80
6.6	ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (ΔΕΙΚΤΕΣ) ΚΑΙ ΣΤΟΧΕΥΣΕΙΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ .....	80
6.7	ΑΝΑΛΗΦΘΕΙΣΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ .....	81
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ .....		87
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .....		92

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Θα επιχειρήσω να εκθέσω τα κύρια στοιχεία μιας κριτικής ανάλυσης του λόγου (discourse) για τη διά βίου μάθηση και εκπαίδευση που διατυπώθηκε στο πρόσφατο παρελθόν από τις νεότερες κυβερνήσεις της Ελλάδας.

Οι έννοιες διά βίου μάθηση και εκπαίδευση εισάγονται την τελευταία δεκαετία στον ελληνικό πολιτικό λόγο σε άμεση συσχέτιση με τις πολιτικές για την κατάρτιση που αναπτύσσονται στην ΕΕ (σχετικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 1995: Για μια κοινωνία μάθησης, απόφαση γνωστή ως Λευκή Βίβλος, 1997: Για μια Ευρώπη της γνώσης, 2001: Για τη δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου διά βίου μάθησης) και με τις χρηματοδοτήσεις των ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Σε αυτό το πλαίσιο οι ελληνικές κυβερνήσεις την τελευταία δεκαετία θεσμοθέτησαν δομές διά βίου μάθησης πρωτίστως στα πανεπιστήμια.

Τα ελληνικά πανεπιστήμια ανέπτυξαν δραστηριότητες που μπορούν τυπικά να ενταχθούν σε αυτό που αποκαλείται «διά βίου εκπαίδευση». Η πρώτη αφορούσε την ίδρυση και λειτουργία ΚΕΚ, από το 1994, τα οποία προσφέρουν προγράμματα επαγγελματικής εξειδίκευσης διαφόρων τύπων σε πτυχιούχους πανεπιστημίων, με στόχο τον εκσυγχρονισμό των γνώσεων και την ανταπόκριση τους στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τα πανεπιστημιακά ΚΕΚ είναι πιστοποιημένα από το ΕΚΕΠΙΣ και αναπτύσσουν δραστηριότητες σχεδόν αποκλειστικά χρηματοδοτούμενες από τα ευρωπαϊκά προγράμματα.

Η δεύτερη δραστηριότητα, τα γνωστά προγράμματα σπουδών επιλογής (ΠΣΕ), το 1997, επιδίωξαν να ανταποκριθούν στην αυξημένη ζήτηση για πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Είχαν πολλά στοιχεία με τα οποία θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν δραστηριότητες διά βίου εκπαίδευσης,

όμως η σχεδόν καθολική αντίθεση των πανεπιστημίων, βασισμένη στο γεγονός ότι απαιτούσαν δίδακτρα και δέχονταν φοιτητές έξω από το σύστημα των εισαγωγικών εξετάσεων, οδήγησε στην αποτυχία τους. Τυπικά το Συμβούλιο της Επικρατείας χαρακτήρισε την ίδρυση τους αντισυνταγματική. Οι αρνητικές εμπειρίες των ΠΣΕ έχουν επιδράσει στη διαμόρφωση μιας επιφυλακτικής στάσης των πανεπιστημιακών παραγόντων αλλά και των πολιτικών νεολαίων απέναντι στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων με χαρακτηριστικά διά βίου εκπαίδευσης στα πανεπιστήμια.

Γενικά πρέπει να επισημανθεί ότι όλες οι πρωτοβουλίες των ελληνικών κυβερνήσεων των τελευταίων ετών για τη θεσμοθέτηση δομών διά βίου μάθησης ή εκπαίδευσης συναρτώνται στενά με εκπαίδευση ή κατάρτιση που κατά τις διακηρύξεις τους στοχεύει στην προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της οικονομίας και στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Η επισημάνση αυτή είναι αναγκαία για τη κατανόηση του λόγου (discourse) για τη διά βίου μάθηση ή εκπαίδευση στην Ελλάδα, που θα προσπαθήσω να εκθέσω στην πτυχιακή μου εργασία.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1<sup>ο</sup>

### ΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

#### 1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η «διά βίου παιδεία» είναι πλήρης παιδευτική διαδικασία. Θεμελιώνεται σε αξιολογική προβληματική και επιδιώκει την κατάκτηση της διαλεκτικής και της αλήθειας. Γι' αυτό προϋποθέτει την πολιτική και ηθική εφαρμογή των αξιών της και συνεγείρει τους πολίτες στην κοινή δημοκρατική συμπόρευση. Είναι η κατάφαση της Δημοκρατίας και το αποτέλεσμα της νηφάλιας λειτουργίας των κοινωνικοπολιτικών της θεσμών. Αποτελεί την ύψιστη μορφή ατομικής, πολιτικής και κοινωνικής αυτοπραγμάτωσης και υπερέχει από τη μεταμοντέρνα «διά βίου μάθηση». Η μεταγλώττιση του όρου «διά βίου παιδεία» σε «διά βίου μάθηση» σημαίνει τη μετάπτωση του περιεχομένου της «διά βίου παιδείας» σε περιεχόμενο αυτοματικής, τεχνοκρατικής και μηχανιστικής κατάρτισης για την εξυπηρέτηση των αναγκών της αγοράς εργασίας. Η «διά βίου παιδεία» προσφέρει και προβάλλει ακέραια την αρετή και την αλήθεια ως περιεχόμενο «διά βίου σπουδής», αγωνιστικότητας και άμιλλας.

Για τη διατύπωση του ορισμού της «διά βίου παιδείας» είναι απαραίτητη η ανατομική ερμηνεία του όρου.

Η έκφραση «διά βίου» έχει χαρακτήρα χρονικό και τροπικό. Σημαίνει τη διαρκή, την ισόβια επιδίωξη της παιδείας προοπτικά. Ο προοπτικός αυτός προσανατολισμός έχει το χαρακτήρα της υπέρβασης των χωροχρονικών περιορισμών σε επίπεδο πανανθρώπινο και διαχρονικό. Το περιεχόμενο της και το αποτέλεσμά της αναιρούν τους συμβατικούς περιορισμούς και ενοποιούν χώρο και χρόνο υπέρ της ενότητας των ανθρώπων με κέρδος την αθανασία, την επικοινωνία και την οικουμενικότητα. Η έκφραση «διά βίου» σημαίνει όμως και κάτι

διαφορετικό. Έχει τροπική σημασία και εκφράζει την ποικιλότητα εφαρμογή των αξιών της παιδείας σε κάθε διάσταση του ανθρωπίνου βίου. Είναι δηλαδή η εμπλοκή της παιδευτικής διαδικασίας στην εμπειρία της καθημερινότητας. Με το περιεχόμενο αυτό «η διά βίου παιδεία» εγκαθίσταται καθολικά στις πολιτικές και κοινωνικές δραστηριότητες ως άμεσα επιδιωκόμενος στόχος και ως προϋπόθεση.

Η παιδεία είναι όρος αναφοράς ολόκληρης της κλασικής φιλοσοφικής παράδοσης. Δεν είναι υπερβολή αν υποστηρίξαμε ότι η παιδεία ταυτίστηκε με τη φιλοσοφία, η οποία με χαρακτηριστική ολιστική πρόθεση αποσκοπούσε στην προστασία της ζωής και στην πλήρωση όλων των ανθρωπίνων αναγκών που προέκυπταν ή προσδιόριζαν «τό εἶναι» και «τό γίνεσθαι». Γι' αυτό η κλασική παιδεία σχεδίασε και υπηρέτησε το όραμα του homo universalis. Το όραμα αυτό είναι κλασικό, όπως και η φιλοσοφία που το κατοχύρωσε. Γι' αυτό παραμένει παγκόσμια πρόκληση και φιλόδοξη αναφορά κάθε αναγεννητικής πολιτιστικής προσπάθειας.

«Διά βίου παιδεία», επομένως, θεωρούμε την αδιάκοπη εφαρμογή και προοπτική αυτού του οράματος, της ολοκλήρωσης και της καταξίωσης του ανθρώπου ως ατομικής ύπαρξης, ως πολιτικού-κοινωνικού και διαλεκτικού όντος, στην εξελικτική πορεία του συνόλου της ανθρωπότητας ή στη συγκεκριμένη ιστορική και χρονική διάσταση που του αντιστοιχεί. «Διά βίου παιδεία» θεωρούμε επίσης τη μέριμνα για κάθε άνθρωπο χωριστά, στα όρια και στις προδιαγραφές του ατομικού χωροχρόνου ή για όλη την ανθρωπότητα συνολικά, στην πλήρη ανάπτυξη του χρόνου και στην αδιάσπαστη και συνεχή θέαση της ιστορίας.

Έτσι η παιδεία γίνεται υπόθεση ρομαντική και ρεαλιστική. Ρομαντική στις αναγωγικές και αξιολογικές της επιδιώξεις και ρεαλιστική, γιατί ενσκήπτει με πραγματικό ενδιαφέρον και με θέσεις στις ανάγκες και στις απορίες του ανθρωπίνου βίου. Είναι η εικόνα της διαλεκτικής που αξιοποιεί στη θεωρία και στην πράξη τα δεδομένα της ζωής και της

συνείδησης. Στη διαλεκτική αυτή προοπτική εγείρονται οι συμβατικές διαφορές και οι ομοιότητες, οι αντιθέσεις και η ταυτότητα για τη συγκρότηση της ατομικής και κοινωνικής ισορροπίας. Στην ατμόσφαιρα αυτής της αγωνιστικής και διά βίου παιδείας αναδεικνύεται σε σύμβολο ανθρωπιστικής ηθικής και πλήρους πολιτικής εμπειρίας. Είναι η τελολογία της κλασικής φιλοσοφίας και το σχέδιασμα της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής.

## 1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Ο όρος «δια βίου μάθηση» είναι ευρύτερος όρος από τον όρο «εκπαίδευση ενηλίκων». Για μια αρχική και συνοπτική διάκριση των όρων σημειώνεται πως ο μεν πρώτος αναφέρεται στο ευρύτετο πεδίο δραστηριοτήτων μέσα από τις οποίες μαθαίνει ο άνθρωπος καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, ο δε δεύτερος αναφέρεται στις σχεδιασμένες με συγκρότηση από κάποιο φορέα δραστηριότητες που απευθύνονται αποκλειστικά σε ενήλικες, και στις οποίες οι τελευταίοι συμμετέχουν συνειδητά για την επίτευξη συγκεκριμένου στόχου. Η διάκριση των όρων δηλαδή έγκειται αρχικά στη διαφορά μεταξύ των εννοιών μάθησης και εκπαίδευσης, αλλά και στο διαφορετικό ηλικιακά πληθυσμό τους. Επιπλέον, η εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί διακριτό θεσμικό και επιστημονικό πεδίο από την εκπαίδευση που παρέχεται σε ενήλικες στα πλαίσια της τυπικής εκπαίδευσης, υπηρετώντας διαφορετικούς στόχους και αναπτύσσοντας ειδική μεθοδολογία (Κόκκος, 2005:21-42).

Η μάθηση αποτελεί μια συνεχή διεργασία, έναν αέναο κύκλο δράσης και απόκτησης νέων εμπειριών, επεξεργασίας και διασύνδεσής τους με υπάρχουσες γνώσεις, από την οποία αντλούνται συμπεράσματα που υπαγορεύουν με τη σειρά τους νέες δράσεις (Κόκκος, 2005:24).

Είναι γεγονός πως μαθαίνουμε μέσα από την καθημερινή εμπειρία, κατά την εκτέλεση ενός έργου, συζητώντας με έμπειρους συναδέλφους,



παρατηρώντας μια δραστηριότητα, αλληλεπιδρώντας με άλλους. Όταν αυτά τα μαθησιακά επεισόδια δεν είναι εκ των προτέρων σχεδιασμένα από κάποιον φορέα και το άτομο που μαθαίνει δεν εμπλέκεται σε αυτά πάντοτε συνειδητά, κάνουμε λόγο για άτυπη μάθηση.

Στην αντίθετη περίπτωση, όταν η μαθησιακή διαδικασία είναι διαρθρωμένη (από άποψη μαθησιακών στόχων, χρόνου μάθησης ή διδακτικής υποστήριξης) και οδηγεί σε πιστοποίηση, με συνειδητή συμμετοχή του μαθητευόμενου, κάνουμε λόγο για επίσημη μάθηση και εκπαίδευση (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001:41-42).

Ακολουθώντας αυτό το σκεπτικό, η δια βίου μάθηση αναφέρεται σε κάθε μαθησιακή δραστηριότητα, άτυπη μάθηση ή εκπαίδευση, που αναλαμβάνεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής μας, με διευρυμένο ορίζοντα προοπτικής, που έχει ως αποτέλεσμα την απόκτηση αλλά και βελτίωση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων σε προσωπικό, πολιτικό, κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο. Επισημαίνεται πως η χρήση του όρου μάθηση δίνει έμφαση στην κεντρική θέση του μαθητευόμενου. Ο παραπάνω ορισμός της δια βίου μάθησης διατυπώθηκε στα πλαίσια των εργασιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις Βρυξέλλες το 2001, διευρύνοντας προηγούμενο ορισμό από τη συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία έδινε ιδιαίτερη έμφαση στη διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη μέσω της απασχόλησης. Ο ευρύτερος ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας της δια βίου μάθησης υπαγορεύτηκε από την αντίστοιχη διάσταση που υπαγόρευσε σχετικός ορισμός της Ουνέσκο (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001:10-11, Βεργίδης, 2005:41-42).

Έχοντας υπόψη τη ρευστότητα των σύγχρονων πολιτισμικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, η ενεργοποίηση των ατόμων και ομάδων για ατομική και κοινωνική ανάπτυξη, η προώθηση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και η αύξηση των δυνατοτήτων κοινωνικής

ένταξης και απασχόλησης έχει ως βασικό σκελετό την εκπαίδευση ενηλίκων (Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων).

Η εκπαίδευση ενηλίκων αναδύθηκε στις αρχές του 20ού αιώνα μέσα από ένα πεδίο δραστηριοτήτων με κοινωνικο-πολιτικό και οικονομικό προσανατολισμό. Με πρωτοβουλίες τόσο διαφόρων οργανώσεων της κοινωνίας όσο και του κράτους, στοχεύει στην εξειδίκευση και την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, με δράσεις όπως οι παρακάτω:

- Η καταπολέμηση του αναλφαριθμισμού και η συμπλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
- Η παροχή συνεχιζόμενης κατάρτισης, η κατάρτιση και επιμόρφωση ειδικών ομάδων που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό, η υλοποίηση προγραμμάτων εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας καθώς και εκπαίδευσης στον τομέα των νέων τεχνολογιών.
- Η εκπαίδευση και επιμόρφωση που αφορά σε θέματα πολιτισμού, υγείας και περιβάλλοντος καθώς και η ενημέρωση για θέματα κοινωνικά, πολιτιστικά και ευρωπαϊκά.
- Η ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και κατάρτιση καθώς και η σύνδεση και συνεργασία με τα σύγχρονα συστήματα ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.
- Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων (Βεργίδης, 2005:59-70, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων).

Με αφορμή την τελευταία δράση από τις παραπάνω, επισημαίνεται πως η εκπαίδευση ενηλίκων, προκειμένου να άρει τους περιορισμούς που θέτει το παραδοσιακό σύστημα εκπαίδευσης στην ολόπλευρη και συνεχιζόμενη ανάπτυξη της προσωπικότητας αλλά και στην κοινωνική βελτίωση, δίνει ουσιαστική έμφαση στην αξιοποίηση των προσωπικών ενδιαφερόντων και των δυνατοτήτων των εκπαιδευομένων μέσω του εμπνευστικού ρόλου του εκπαιδευτή. Η ιδιαίτερη μεθοδολογία που ακολουθείται απαιτεί την καλλιέργεια κριτικής στάσης από τον

εκπαιδευόμενο, υποδηλώνοντας έτσι ότι κάθε πρόγραμμα ενήλικης μάθησης σέβεται τη βαθύτατη ανάγκη των ανθρώπων να κατανοούν την περιρρέουσα πραγματικότητα και θέτει στόχο να τους καθιστά ικανούς να εναρμονίζονται με τις εξελίξεις και τις απαιτήσεις της.

### **1.3 ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ<sup>1</sup>**

Οι ραγδαίες και βαθιές αλλαγές στον επιστημονικό, τεχνολογικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα που σηματοδοτούν τη σύγχρονη εποχή προβάλλουν επιτακτική την ανάγκη για επικαιροποίηση και διαρκή αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων των πολιτών προκειμένου να ανταποκριθούν στις ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις της προσωπικής και εργασιακής τους ζωής.

Η ανάγκη για συνεχιζόμενη εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση ώθησαν τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν πολιτικές στον τομέα της διά βίου μάθησης, δηλαδή στη διεύρυνση της μαθησιακής διαδικασίας και στην παροχή εκπαιδευτικών ευκαιριών σε όλη τη διάρκεια της ζωής των ατόμων, μέσω ευέλικτων προγραμμάτων μάθησης σε ένα ευρύτατο φάσμα θεματικών πεδίων, ικανών να ανταποκριθούν και στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

**Στόχοι της διά βίου μάθησης** είναι η ενεργοποίηση των ατόμων και ομάδων για ατομική και κοινωνική ανάπτυξη, η προώθηση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και η αύξηση των δυνατοτήτων κοινωνικής ένταξης και απασχόλησης.

Βασικός σκελετός ενός σύγχρονου συστήματος δια βίου μάθησης είναι η **εκπαίδευση ενηλίκων**.

Στην Ελλάδα ο δημόσιος φορέας ο οποίος σχεδιάζει και αναλαμβάνει δράσεις στον τομέα αυτό, είναι η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

---

<sup>1</sup> <http://www.gsae.edu.gr/>

Η Γ.Γ.Δ.Β.Μ. είναι ο επιτελικός φορέας στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων που σχεδιάζει, συντονίζει και υλοποιεί σε εθνικό επίπεδο και στον απόδημο ελληνισμό ενέργειες που αφορούν στη διά βίου μάθηση όπως:

- Η βασική εκπαίδευση ενηλίκων, δηλαδή η καταπολέμηση του αναλφαριθμισμού και η συμπλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
- Η γενική εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων, δηλαδή η παροχή συνεχιζόμενης κατάρτισης, η κατάρτιση και επιμόρφωση ειδικών ομάδων που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό, η υλοποίηση προγραμμάτων εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας καθώς και εκπαίδευσης στον τομέα των νέων τεχνολογιών.
- Η κοινωνικό-πολιτιστική εκπαίδευση και επιμόρφωση που αφορά σε θέματα πολιτισμού, υγείας και περιβάλλοντος καθώς και ενημέρωση για θέματα κοινωνικά, πολιτιστικά και ευρωπαϊκά.
- Η ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και κατάρτιση καθώς και η σύνδεση και συνεργασία με τα σύγχρονα συστήματα ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.
- Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2<sup>ο</sup>

### ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Η ταχύτατη αύξηση των γνώσεων, ιδιαίτερα σε ορισμένες επιστήμες, δημιουργεί ανάγκες επιμόρφωσης και συμπλήρωσης της εκπαίδευσης. Αλλαγές στα επαγγελματικά αντικείμενα απαιτούν να παρέχεται η δυνατότητα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης. Με δοσμένη την ύπαρξη σχετικών δραστηριοτήτων που σχεδιάζονται είτε στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων για την απασχόληση, είτε αυτοτελώς, αλλά αποσπασματικά, η θεσμοθέτηση της δια βίου μάθησης με ενιαίο τρόπο αποτελεί θετική ενέργεια, που θα έπρεπε να είχε ήδη γίνει.

Η επιμόρφωση και η συμπλήρωση της εκπαίδευσης αποτελούν βασικά δικαιώματα των εργαζομένων τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Για παράδειγμα για τους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η επιμόρφωση θα έπρεπε να θεωρείται εργασία πλήρους απασχόλησης, να παρέχεται επομένως περιοδικά εκπαιδευτική άδεια για εμπλουτισμό των γνώσεων και βελτίωση των παιδαγωγικών προσεγγίσεων της σχολικής πρακτικής. Η δια βίου μάθηση παρέχει τη δυνατότητα αναβάθμισης, προόδου και ανέλιξης για τους εργαζομένους και δημιουργεί όρους αποδοτικότερης λειτουργίας των επιχειρήσεων, δημόσιων και ιδιωτικών. Από τη φύση της συνδέεται άμεσα με τις οικονομικές λειτουργίες και τις κοινωνικές προσαρμογές που θα μπορούσαν να είναι αναγκαίες λόγω δομικών αλλαγών στην παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών. Σημαντική μπορεί να είναι η συμβολή της Δια Βίου Μάθησης στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, ιδιαίτερα ευαίσθητων κατηγοριών πληθυσμού.

#### 2.1 ΤΟΜΕΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ποιοι είναι οι Στόχοι;

(a) Το Πρόγραμμα Comenius αναφέρεται στις διδακτικές και μαθησιακές ανάγκες της προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης έως και το επίπεδο της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και των ιδρυμάτων και των οργανισμών που παρέχουν αυτού του είδους την εκπαίδευση.

(b) Το πρόγραμμα Erasmus ανταποκρίνεται στις διδακτικές και μαθησιακές ανάγκες της επίσημης ανώτερης εκπαίδευσης και της τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ανεξαρτήτως της διάρκειας του κύκλου σπουδών ή των τυπικών προσόντων, συμπεριλαμβανομένων και των διδακτορικών σπουδών και των ιδρυμάτων και των οργανισμών που παρέχουν ή διευκολύνουν αυτού του είδους την εκπαίδευση και κατάρτιση.

(c) Το πρόγραμμα Leonardo da Vinci ανταποκρίνεται στις διδακτικές και μαθησιακές ανάγκες της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, εκτός της τριτοβάθμιας, καθώς και των ιδρυμάτων και των οργανισμών που παρέχουν ή διευκολύνουν αυτού του είδους την εκπαίδευση και κατάρτιση.

(d) Το πρόγραμμα Grundtvig ανταποκρίνεται στις διδακτικές και μαθησιακές ανάγκες όλων των μη επαγγελματικών μορφών εκπαίδευσης ενηλίκων, επίσημων, ανεπίσημων και άτυπων, καθώς και των ιδρυμάτων και των οργανισμών που παρέχουν ή διευκολύνουν αυτού του είδους τις ευκαιρίες για εκπαίδευση και κατάρτιση.

Οι δράσεις των τεσσάρων προγραμμάτων δύνανται να προετοιμαστούν με την βοήθεια

Προπαρασκευαστικών Επισκέψεων.

### **2.1.1 Comenius**

Ποιοι είναι οι στόχοι του;

➤ **Συγκεκριμένοι Στόχοι**

- Ανάπτυξη της γνώσης και της κατανόησης της διαφορετικότητας των Ευρωπαϊκών Πολιτισμών και γλωσσών και της αξίας της στους νέους και το εκπαιδευτικό προσωπικό
- Παροχή βοήθειας σε νέους για την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες κρίνονται ως απαραίτητες για την προσωπική τους εξέλιξη, τη μελλοντική τους απασχόληση και την ενεργό συμμετοχή τους στο Ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

### ➤ **Επιχειρησιακοί Στόχοι**

- Βελτίωση της ποιότητας και αύξηση της κινητικότητας με την συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικού προσωπικού από διαφορετικά Κράτη Μέλη.
- Βελτίωση της ποιότητας και αύξηση των συμπράξεων μεταξύ σχολείων από διαφορετικά Κράτη Μέλη, έτσι ώστε τουλάχιστον 3 εκατομμύρια μαθητές να συμμετάσχουν σε κοινές εκπαιδευτικές δραστηριότητες καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος.
- Ενθάρρυνση της εκμάθησης ξένων γλωσσών.
- Στήριξη της ανάπτυξης καινοτόμων περιεχομένων βασισμένων στις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών, υπηρεσιών, παιδαγωγικών και πρακτικών στη δια βίου μάθηση
- Βελτίωση της ποιότητας και της Ευρωπαϊκής διάστασης της κατάρτισης των Εκπαιδευτικών.
- Στήριξη των βελτιώσεων που αφορούν τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις και την διαχείριση σχολείων

***Έχουν δικαίωμα συμμετοχής όλοι όσοι εμπλέκονται στη σχολική εκπαίδευση:***

- Μαθητές σχολείων έως και το επίπεδο της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Σχολεία, όπως ορίζονται από τα Κράτη Μέλη, προσχολικής έως και το επίπεδο της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

- Εκπαιδευτικοί και άλλες κατηγορίες προσωπικού σχολικής εκπαίδευσης.
- Ενώσεις, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) καθώς και εκπρόσωποι οι οποίοι εμπλέκονται στη σχολική εκπαίδευση.
- Άτομα και φορείς αρμόδιοι για την οργάνωση και την παροχή της εκπαίδευσης σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.
- Ερευνητικά κέντρα και φορείς που ασχολούνται με ζητήματα που άπτονται της δια βίου μάθησης.
- Φορείς που παρέχουν καθοδήγηση, συμβουλευτικές υπηρεσίες και πληροφορίες.
- Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

#### ***Ειδικοί κανόνες επιλεξιμότητας:***

Τα σχολικά ιδρύματα που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Comenius πρέπει να ανήκουν σε χώρα η οποία συμμετέχει στο Πρόγραμμα Δια βίου Μάθησης και ανήκει σε οιονδήποτε τύπο ιδρύματος ορίζεται από τις αρμόδιες Εθνικές Αρχές ως επιλέξιμος τύπος σχολείου για το Πρόγραμμα και περιλαμβάνεται στους σχετικούς καταλόγους<sup>2</sup>.

#### **1 Σχολεία υπό την εποπτεία Εθνικών Αρχών μιας άλλης χώρας (π.χ. lycée français, German school, UK "Forces" schools)**

Οι Εθνικές Αρχές οι οποίες έχουν την αποκλειστική ευθύνη για την διοικητική οργάνωση, τα οικονομικά και το πρόγραμμα σπουδών του αντίστοιχου σχολείου είναι αυτές που θα αποφασίσουν ποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα είναι επιλέξιμο για συμμετοχή. Η αρχή αυτή εμπεριέχει τις ακόλουθες επιχειρησιακές παραμέτρους:

- Η συμμετοχή των «εθνικών σχολείων» που βρίσκονται σε διαφορετική χώρα θα στηρίζεται από τον προϋπολογισμό του Comenius της εποπτεύουσας χώρας (= "χώρα προέλευσης").

<sup>2</sup> [http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/comenius/school\\_en.html](http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/comenius/school_en.html)



- ο Τα εθνικά αυτά σχολεία μπορούν να συμμετάσχουν σε οποιαδήποτε δραστηριότητα Comenius και γι' αυτά θα ισχύουν οι ίδιοι κανόνες που ισχύουν για οποιοδήποτε άλλο επιλέξιμο σχολείο της εποπτεύουσας χώρας.

## **2 Εξειδικευμένα σχολεία.**

Η απόφαση για την συμμετοχή στο Comenius άλλων εθνικών σχολείων, όπως τα μειονοτικά σχολεία, τα ιδιωτικά για τους απόδημους κ.τ.λ., επαφίεται στη δικαιοδοσία των Εθνικών Αρχών της χώρας στην οποία βρίσκονται τα προαναφερθέντα ιδρύματα.

## **3 Ευρωπαϊκά Σχολεία.**

Τα Ευρωπαϊκά σχολεία αποτελούν επίσημα εκπαιδευτικά ιδρύματα τα οποία ελέγχονται από κοινού από τις κυβερνήσεις των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα Ευρωπαϊκά σχολεία αποτελούν επιλέξιμα Ιδρύματα για συμμετοχή στο Comenius.

Οφείλουν να υποβάλλουν αίτηση στην Εθνική Μονάδα Συντονισμού της χώρας στην οποία εδρεύουν και ως εκ τούτου θα υπόκεινται στην ίδια διαδικασία επιλογής με τα τοπικά σχολεία. Στην περίπτωση του Βελγίου, οι τρεις Εθνικές Μονάδες συντονισμού θα συμφωνήσουν για τις ανάλογες διευθετήσεις που χρειάζεται να γίνουν. Τα Ευρωπαϊκά σχολεία υπόκεινται στους ίδιους κανόνες του Comenius που ισχύουν για οποιοδήποτε άλλο επιλέξιμο σχολείο της χώρας στην οποία εδρεύουν. Εντούτοις, η συμμετοχή των Ευρωπαϊκών σχολείων – είτε ως συντονιστών, είτε ως εταίρων – θα περιορίζεται σε ένα Ευρωπαϊκό σχολείο ανά Σύμπραξη. Το Προσωπικό των Ευρωπαϊκών σχολείων δικαιούται να συμμετάσχει στην ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση του Comenius υπό τις ίδιες συνθήκες με οποιοδήποτε άλλο εκπαιδευτικό προσωπικό από τα λοιπά επιλέξιμα σχολεία.

### **2.1.1.1 Το Comenius στηρίζει τις ακόλουθες δραστηριότητες**

Το Πρόγραμμα Comenius υποστηρίζει τις ακόλουθες δράσεις:

- ✓ Κινητικότητα φυσικών προσώπων σε μια άλλη Ευρωπαϊκή χώρα, η οποία δύναται να περιλαμβάνει:
  - Ανταλλαγές μαθητών και εκπαιδευτικού προσωπικού στο πλαίσιο ενός σχεδίου ή σύμπραξης,
  - ατομική κινητικότητα μαθητών στα πλαίσια μιας τρέχουσας ή προηγούμενης Σχολικής Σύμπραξης
  - Συμμετοχή σε δραστηριότητες ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και το προσωπικό σχολικής εκπαίδευσης
  - Προπαρασκευαστικές επισκέψεις για Σχολικές Συμπράξεις, Δίκτυα, Πολυμερή Σχέδια και
  - Θέσεις βοηθών (assistantships) για μελλοντικό διδακτικό προσωπικό
- ✓ Σχολικές Συμπράξεις μεταξύ σχολείων διαφορετικών Ευρωπαϊκών χωρών, με στόχο την ανάπτυξη κοινών μαθησιακών σχεδίων τόσο για τους μαθητές τους όσο και για τους δασκάλους τους.
- ✓ Συμπράξεις Comenius Regio μεταξύ τοπικών και περιφερειακών αρχών με ρόλο στην σχολική εκπαίδευση. Στόχος των ανωτέρω συμπράξεων είναι να εμπλουτιστεί η εκπαιδευτική προσφορά για τους νεαρούς μαθητές στηρίζοντας τη συνεργασία μεταξύ των σχολικών εκπαιδευτικών αρχών, σχολείων και άλλων συντελεστών της εκπαίδευσης σε διαφορετικές Ευρωπαϊκές περιφέρειες.
- ✓ Η πρωτοβουλία Ηλεκτρονικής Αδελφοποίησης (eTwinning) αξιοποιεί τις δυνατότητες που προσφέρει το Διαδίκτυο και τα ψηφιακά μέσα ώστε να προωθήσει την Ευρωπαϊκή συνεργασία σχολείων, την συνεργατική μάθηση και την παιδαγωγική που βασίζεται στα σχέδια (projects).
- ✓ Τα Πολυμερή σχέδια (Multilateral projects) στοχεύουν στην ανάπτυξη, στην προώθηση και στην διάδοση νέων προγραμμάτων σπουδών, νέων επιμορφωτικών δραστηριοτήτων για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών η υλικών και νέων διδακτικών μεθοδολογιών καθώς και στη δημιουργία

ενός πλαισίου για την οργάνωση των δραστηριοτήτων κινητικότητας για τους υπό κατάρτιση εκπαιδευτικούς.

- ✓ Τα Πολυμερή Δίκτυα (Multilateral Networks) στοχεύουν στην Ευρωπαϊκή συνεργασία και καινοτομία σε συγκεκριμένους θεματικούς τομείς ιδιαίτερης σημασίας για την σχολική εκπαίδευση στο Ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.
- ✓ Τα Συνοδευτικά μέτρα (Accompanying measures) στοχεύουν στην στήριξη ποικίλων δραστηριοτήτων οι οποίες θα συμβάλλουν ουσιαστικά στην επίτευξη των στόχων του Προγράμματος Comenius.

#### **2.1.1.2 Ποιες είναι οι δράσεις του Comenius;**

- ✓ Προπαρασκευαστικές Επισκέψεις COMENIUS
- ✓ Θέσεις Βοηθών (Assistantships) COMENIUS (ΒΟΗΘΟΙ)
- ✓ Θέσεις Βοηθών (Assistantships) COMENIUS (ΣΧΟΛΕΙΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ)
- ✓ Ατομική Κινητικότητα Μαθητών COMENIUS
- ✓ Ενδοϋπηρεσιακή Κατάρτιση για Διδακτικό και λοιπό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (IST) COMENIUS
- ✓ Πολυμερείς σχολικές συμπράξεις COMENIUS
- ✓ Διμερείς σχολικές συμπράξεις COMENIUS
- ✓ Συμπράξεις COMENIUS Regio
- ✓ Πολυμερή σχέδια COMENIUS
- ✓ Πολυμερή δίκτυα COMENIUS
- ✓ Συνοδευτικά μέτρα COMENIUS
- ✓ Ηλεκτρονική Αδελφοποίηση (eTwinning)

#### **2.1.2 Erasmus**

Το Erasmus, το οποίο δημιουργήθηκε το 1987, αποτελεί την ναυαρχίδα των προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της κινητικότητας και της συνεργασίας στην

τριτοβάθμια εκπαίδευση σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οι διαφορετικές του δράσεις δεν απευθύνονται μόνο στους φοιτητές που επιθυμούν να σπουδάσουν ή να εργαστούν στο εξωτερικό αλλά και στους καθηγητές και το λοιπό προσωπικό, ακόμα και εταιρειών, που σκοπεύει να διδάξει στο εξωτερικό καθώς επίσης και στο προσωπικό των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που σκοπεύει να μετακινηθεί για επιμόρφωση στο εξωτερικό. Επιπλέον, το πρόγραμμα στηρίζει τα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης να εργαστούν από κοινού μέσω εντατικών προγραμμάτων, ακαδημαϊκών και διαρθρωτικών δικτύων και πολυμερών σχεδίων, αλλά και να προσεγγίσουν τον επιχειρηματικό κόσμο.

#### **Ποιοι είναι οι στόχοι του;**

##### **✓ Ειδικοί στόχοι**

- Στήριξη της υλοποίησης ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (European Higher Education Area)
- Ενίσχυση της συμβολής της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της προηγμένης επαγγελματικής εκπαίδευσης στην διαδικασία της καινοτομίας.

##### **✓ Επιχειρησιακοί Στόχοι**

- Βελτίωση της ποιότητας και αύξηση του όγκου της κινητικότητας φοιτητών και διδακτικού προσωπικού σε ολόκληρη την Ευρώπη κατά τρόπο ώστε, έως το 2012, ο αριθμός των συμμετεχόντων φοιτητών να φτάσει τουλάχιστον τα 3 εκατομμύρια στο πλαίσιο του Erasmus και των προηγούμενων από αυτό προγραμμάτων.
- Βελτίωση της ποιότητας και αύξηση του όγκου των πολυμερών συνεργασιών μεταξύ των Ευρωπαϊκών ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Αύξηση της διαφάνειας και της συμβατότητας μεταξύ των προσόντων που αποκτώνται στην Ευρώπη στο επίπεδο της

τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στο επίπεδο της προηγμένης επαγγελματικής εκπαίδευσης .

- Βελτίωση της ποιότητας και αύξηση του όγκου των συνεργασιών μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των επιχειρήσεων.
- Διευκόλυνση της ανάπτυξης καινοτόμων πρακτικών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
- και κατάρτιση και της μεταφοράς τους, συμπεριλαμβανομένων και των πρακτικών από μια συμμετέχουσα χώρα σε άλλες.
- Στήριξη της ανάπτυξης καινοτόμου περιεχομένου, υπηρεσιών, παιδαγωγικών μεθόδων και πρακτικών για την δια βίου μάθηση βασισμένων στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας. (ICT).

#### **Ποιοι έχουν δικαίωμα συμμετοχής;**

- Φοιτητές όλων των μορφών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, όπως αυτά ορίζονται από τα Κράτη Μέλη της Ε.Ε και τις λοιπές συμμετέχουσες χώρες.
- Διδακτικό προσωπικό, εκπαιδευτές και λοιπό προσωπικό των προαναφερομένων ιδρυμάτων.
- Προσωπικό από επιχειρήσεις οι οποίες ασχολούνται με εκπαιδευτικές δραστηριότητες
- Ενώσεις/Σύλλογοι και εκπρόσωποι όλων όσων εμπλέκονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων σχετικών Ενώσεων φοιτητών, πανεπιστημίων και διδακτικού / εκπαιδευτικού προσωπικού.
- Επιχειρήσεις , κοινωνικοί εταίροι και λοιποί εκπρόσωποι του κόσμου της εργασίας.
- Δημόσιοι και ιδιωτικοί οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων μη κερδοσκοπικών οργανισμών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, που

ασχολούνται με την οργάνωση και την παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

- Ερευνητικά κέντρα και φορείς που ασχολούνται με ζητήματα που άπτονται της δια βίου μάθησης.
- Φορείς που παρέχουν καθοδήγηση, συμβουλευτικές υπηρεσίες και πληροφορίες.

#### **Ειδικοί κανόνες επιλεξιμότητας:**

- Για να έχουν το δικαίωμα συμμετοχής στο πρόγραμμα, ταιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης οφείλουν να είναι κάτοχοι του Πανεπιστημιακού Χάρτη Erasmus (EUC). Εντούτοις, το πρόγραμμα Erasmus είναι ανοικτό σε ένα ευρύ φάσμα φορέων (επιχειρήσεις, κοινωνικοί εταίροι, ερευνητικά κέντρα κ.τ.λ.) όπως ορίζεται στο Άρθρο 20 της Απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που θεσπίζει το Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης. Οι προαναφερόμενοι φορείς δεν οφείλουν φυσικά να κάνουν αίτηση για απόκτηση του Πανεπιστημιακού Χάρτη Erasmus για να μπορέσουν να οργανώσουν πρακτική άσκηση (τοποθετήσεις) φοιτητών ή να συμμετάσχουν σε πολυμερή σχέδια, δίκτυα ή συνοδευτικά μέτρα.
- Όσον αφορά στην πρακτική άσκηση των φοιτητών στο πλαίσιο του Erasmus, τα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης οφείλουν να είναι κάτοχοι του Διευρυμένου Πανεπιστημιακού Χάρτη Erasmus (Extended Erasmus University Charter) (για περισσότερες λεπτομέρειες αναζητείστε πληροφορίες για τον Χάρτη ERASMUS) και οι Όμιλοι (placement consortia) οφείλουν να είναι κάτοχοι του Πιστοποιητικού Ομίλου για Πρακτική Άσκηση Erasmus (Erasmus Consortium Placement Certificate).
- Κατά την διάρκεια του κύκλου σπουδών του / της ένας φοιτητής /τρια μπορεί να λάβει το ανώτερο τρεις υποτροφίες στο πλαίσιο του Erasmus, μία κατά την διάρκεια των σπουδών του, μία για πρακτική άσκηση.

- Όσον αφορά στην κινητικότητα, είτε η χώρα προέλευσης ή η χώρα υποδοχής, τουλάχιστον, οφείλουν να είναι Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Τουλάχιστον ένας από τους οργανισμούς που συμμετέχουν σε Όμιλο οφείλει να είναι από Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

### **Τι είδους δραστηριότητες;**

- Κινητικότητα φυσικών προσώπων<sup>3</sup> η οποία μπορεί να περιλαμβάνει:
  - Κινητικότητα φοιτητών για σπουδές σε ίδρυμα Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μιας άλλης συμμετέχουσας χώρας ('φοιτητές Erasmus')<sup>4</sup>.
  - Κινητικότητα φοιτητών για πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις, κέντρα κατάρτισης, ερευνητικά κέντρα ή άλλους οργανισμούς σε άλλη συμμετέχουσα χώρα ('φοιτητές Erasmus')
  - Κινητικότητα διδακτικού προσωπικού από ιδρύματα Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είτε προσκεκλημένο προσωπικό επιχειρήσεων με σκοπό τη διδασκαλία σε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μιας άλλης συμμετέχουσας χώρας.
  - Κινητικότητα διδακτικού ή άλλου προσωπικού ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο πλαίσιο της επιμόρφωσής τους σε μια άλλη συμμετέχουσα χώρα.

<sup>3</sup> Ενίσχυση δύναται να παρασχεθεί στα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, σε εταιρείες της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής για ανάληψη δράσεων που θα διασφαλίσουν την ποιότητα σε όλα τα στάδια των πρακτικών διευθετήσεων της κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένων των προπαρασκευαστικών και επαναληπτικών γλωσσικών μαθημάτων.

<sup>4</sup> 1) Φοιτητές των ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης οι οποίοι, έχοντας τουλάχιστον εγγραφεί στο δεύτερο έτος, περνούν χρονικό διάστημα για σπουδές σε άλλη συμμετέχουσα χώρα στο πλαίσιο της κινητικότητας του Προγράμματος Erasmus, ανεξάρτητα από το εάν έχουν λάβει οικονομική βοήθεια από το Πρόγραμμα. Τέτοιες περιόδους οφείλουν να τύχουν πλήρους αναγνώρισης βάσει των διμερών συμφωνιών μεταξύ των ιδρυμάτων προέλευσης και υποδοχής, 2) φοιτητές που εγγράφονται σε Κοινά Μεταπτυχιακά Προγράμματα (Joint Master programmes) και συμμετέχουν στην κινητικότητα, 3) φοιτητές ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης που λαμβάνουν μέρος στην πρακτική άσκηση (τοποθετήσεις).

- Εντατικά γλωσσικά μαθήματα Erasmus για φοιτητές εισερχόμενους σε συμμετέχουσα χώρα της οποίας η γλώσσα δεν διδάσκεται ή δεν ομιλείται ευρέως.
  - Εντατικά Προγράμματα Erasmus οργανώνονται σε πολυμερή βάση.
- Πολυμερή σχέδια που επικεντρώνονται, μεταξύ άλλων, στην καινοτομία, τον πειραματισμό και την ανταλλαγή καλών πρακτικών στους τομείς που αναφέρονται στους ειδικούς και επιχειρησιακούς στόχους. Τα σχέδια οφείλουν να στοχεύουν στην ανάπτυξη και την υλοποίηση προγραμμάτων σπουδών, την ανάπτυξη στρατηγικών για τον εκσυγχρονισμό συγκεκριμένων πτυχών της ανώτατης εκπαίδευσης, την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ της ανώτατης εκπαίδευσης και των επιχειρήσεων ή στην διευθέτηση βασικών ζητημάτων που αφορούν τους εικονικές πανεπιστημιούπολεις (virtual campuses).
  - Τα δίκτυα ('Δίκτυα Erasmus') απαρτίζονται από ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλους οργανισμούς και αντιπροσωπεύουν είτε έναν πανεπιστημιακό κλάδο είτε έναν διεπιστημονικό τομέα με στόχο την ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών – μαθησιακών προσεγγίσεων και δεξιοτήτων ('Ακαδημαϊκά δίκτυα') είτε τη διευθέτηση μιας διαρθρωτικής ή διοικητικής πτυχής της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με απώτερο στόχο την προώθηση καινοτόμων λύσεων και προσεγγίσεων ('Διαρθρωτικά δίκτυα').
  - Πρωτοβουλίες οι οποίες, μολονότι δεν είναι επιλέξιμες στις λοιπές δράσεις του Προγράμματος Erasmus, θα συμβάλουν ουσιαστικά στην επίτευξη των στόχων του Προγράμματος Erasmus (συνοδευτικά μέτρα).
  - Προπαρασκευαστικές επισκέψεις για την δημιουργία επαφών με τους μελλοντικούς εταίρους με στόχο την επίτευξη στενότερης συνεργασίας μεταξύ τους.



### 2.1.2.1 Ποιες είναι οι δράσεις του Erasmus;

#### 1 Προϋποθέσεις

- Πανεπιστημιακός Χάρτης ERASMUS (ERASMUS University Charter)
- Πιστοποιητικό Ομίλου για Πρακτική Άσκηση ERASMUS (Erasmus Consortium Placement Certificate)

#### 2 Δράσεις:

- Προπαρασκευαστικές Επισκέψεις ERASMUS
- Οργάνωση κινητικότητας ERASMUS
- Κινητικότητα φοιτητών για σπουδές ERASMUS
- Κινητικότητα φοιτητών για πρακτική Άσκηση (Τοποθετήσεις) ERASMUS
- Κινητικότητα Προσωπικού ERASMUS – Διδασκαλία από Διδακτικό Προσωπικό Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και από προσκεκλημένο Προσωπικό Εταιρειών
- Κινητικότητα Προσωπικού ERASMUS – Επιμόρφωση Προσωπικού Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε Επιχειρήσεις και Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
- Εντατικά γλωσσικά Μαθήματα ERASMUS
- Εντατικά Προγράμματα ERASMUS
- Ακαδημαϊκά Δίκτυα ERASMUS
- Διαρθρωτικά Δίκτυα ERASMUS
- Σχέδια Ανάπτυξης Προγραμμάτων Σπουδών ERASMUS
- Εκσυγχρονισμός της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ERASMUS
- Συνεργασία μεταξύ των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και των Επιχειρήσεων ERASMUS
- Εικονικές πανεπιστημιούπολεις (Virtual Campuses) ERASMUS
- Συνοδευτικά Μέτρα ERASMUS

### 2.1.3 Leonardo da Vinci

**Ποιοι είναι οι Στόχοι του;**

#### **1 Συγκεκριμένοι Στόχοι:**

- Στήριξη των συμμετεχόντων σε δραστηριότητες κατάρτισης και επανακατάρτισης, ώστε να αποκτήσουν και να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τα προσόντα στην προσωπική τους εξέλιξη.
- Στήριξη της βελτίωσης της ποιότητας και της καινοτομίας των συστημάτων, των ιδρυμάτων και των πρακτικών της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Αύξηση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της κινητικότητας για εργοδότες και φυσικά πρόσωπα και διευκόλυνση της κινητικότητας των εργαζόμενων καταρτιζομένων.

#### **2 Επιχειρησιακοί στόχοι**

- Βελτίωση της ποιότητας και αύξηση του όγκου της κινητικότητας σε ολόκληρη την Ευρώπη για άτομα που εμπλέκονται στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και στη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, ώστε να αυξηθούν οι τοποθετήσεις σε επιχειρήσεις σε τουλάχιστον 80.000 ανά έτος έως το τέλος του Προγράμματος Δια Βίου Μάθηση.
- Βελτίωση της ποιότητας και αύξηση του όγκου των συνεργασιών μεταξύ ιδρυμάτων και οργανισμών που παρέχουν δυνατότητες κατάρτισης, επιχειρήσεων, κοινωνικών εταίρων και λοιπών σχετικών φορέων σε ολόκληρη την Ευρώπη.
- Διευκόλυνση της ανάπτυξης καινοτόμων πρακτικών στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, εκτός της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και της μεταφοράς των πρακτικών αυτών, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς από μία συμμετέχουσα χώρα σε άλλες.

- Βελτίωση της διαφάνειας και της αναγνώρισης των προσόντων και των ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αποκτήθηκαν μέσω της μη τυπικής και άτυπης κατάρτισης-μάθησης.
- Ενθάρρυνση της εκμάθησης σύγχρονων ξένων γλωσσών.
- Στήριξη της ανάπτυξης καινοτόμου περιεχομένου, υπηρεσιών, παιδαγωγικών και πρακτικών για τη δια βίου μάθηση, με χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

### **3 Ποιοι έχουν δικαίωμα συμμετοχής;**

- ❖ Άτομα, τα οποία βρίσκονται σε διαδικασία μάθησης σε όλες τις μορφές της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (τυπικής, μη-τυπικής και άτυπης), εκτός της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- ❖ Άτομα στην αγορά εργασίας.
- ❖ Ιδρύματα και οργανισμοί που παρέχουν ευκαιρίες μάθησης στους τομείς που καλύπτονται από το πρόγραμμα Leonardo da Vinci.
- ❖ Εκπαιδευτικοί, εκπαιδευτές και λοιπό προσωπικό προερχόμενο από τα συγκεκριμένα ιδρύματα ή οργανισμούς.
- ❖ Ενώσεις και εκπρόσωποι αυτών που εμπλέκονται στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένων Ενώσεων «καταρτιζομένων», «γονέων των καταρτιζομένων» και «εκπαιδευτικών-εκπαιδευτών».
- ❖ Επιχειρήσεις, κοινωνικοί εταίροι και άλλοι εκπρόσωποι της εργασιακής ζωής, συμπεριλαμβανομένων των Εμπορικών Επιμελητηρίων και λοιπών εμπορικών οργανώσεων.
- ❖ Φορείς που παρέχουν καθοδήγηση, συμβουλευτικές υπηρεσίες και πληροφόρηση, σε σχέση με οποιαδήποτε πτυχή της δια-βίου μάθησης.
- ❖ Άτομα και φορείς υπεύθυνοι για συστήματα και πολιτικές που αφορούν οποιαδήποτε πτυχή της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

- ❖ Ερευνητικά κέντρα και φορείς που ασχολούνται με ζητήματα που άπτονται της δια βίου μάθησης
- ❖ Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.
- ❖ Μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, Εθελοντικές και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ).

#### 4 Τι είδους δραστηριότητες;

- Οι ακόλουθες δράσεις στηρίζονται από το Πρόγραμμα Leonardo da Vinci:
  - Κινητικότητα ατόμων<sup>5</sup> η οποία δύναται να περιλαμβάνει:
    - Διακρατικές τοποθετήσεις σε επιχειρήσεις ή ιδρύματα κατάρτισης
    - Τοποθετήσεις και ανταλλαγές με στόχο την περαιτέρω επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτών, των συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού, των υπεύθυνων των οργανισμών κατάρτισης, καθώς και των υπευθύνων για το σχεδιασμό της κατάρτισης και τον επαγγελματικό προσανατολισμό εντός των επιχειρήσεων.
  - Εταιρικές Σχέσεις που επικεντρώνονται σε ζητήματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος για τους συμμετέχοντες οργανισμούς.
  - Πολυμερή σχέδια και ιδιαίτερα αυτά τα οποία στοχεύουν στη βελτίωση των συστημάτων κατάρτισης, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον τους στη μεταφορά της καινοτομίας, εμπεριέχοντας τις απαραίτητες γλωσσικές, πολιτισμικές και νομοθετικές προσαρμογές, ώστε να ανταποκρίνονται στις εθνικές ανάγκες των καινοτόμων προϊόντων και διαδικασιών που αναπτύσσονται σε διαφορετικά πλαίσια.

---

<sup>5</sup> Κατά τη διευθέτηση ή τη στήριξη της οργάνωσης τέτοιου είδους κινητικότητας, οφείλουν να ληφθούν τα απαραίτητα προπαρασκευαστικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της γλωσσικής προετοιμασίας. Ιδιαίτερη φροντίδα θα πρέπει να δοθεί, ώστε να διασφαλιστεί επαρκής εποπτεία και υποστήριξη των φυσικών προσώπων σε κινητικότητα.

- Πολυμερή σχέδια, τα οποία στοχεύουν στη βελτίωση των συστημάτων κατάρτισης, επικεντρώνοντας την προσοχή τους στην ανάπτυξη καινοτομίας και την καλή πρακτική.
- Θεματικά δίκτυα εμπειρογνομόνων και οργανισμών που ασχολούνται με συγκεκριμένα θέματα που άπτονται της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Επισκέψεις Μελέτης και Προπαρασκευαστικές Επισκέψεις για τις δράσεις Κινητικότητα, Συμπράξεις, Μεταφορά Καινοτομίας, καθώς και κεντρικών δράσεων „Leonardo da Vinci”.
- Λοιπές πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην προώθηση των στόχων του Προγράμματος Leonardo da Vinci («Συνοδευτικά Μέτρα»).

#### **2.1.3.1 Ποιες είναι οι δράσεις του Leonardo da Vinci;**

- Προϋποθέσεις
  - Πιστοποιητικό Κινητικότητας Leonardo da Vinci Δράσεις
  - Προπαρασκευαστικές Επισκέψεις LEONARDO DA VINCI
  - LEONARDO DA VINCI IVT (Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση)
  - LEONARDO DA VINCI PLM (Άτομα στην Αγορά Εργασίας)
  - LEONARDO DA VINCI VETPRO (Επαγγελματίες της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης)
  - Εταιρικές Σχέσεις LEONARDO DA VINCI
  - Μεταφορά καινοτομίας LEONARDO DA VINCI
  - Ανάπτυξη καινοτομίας LEONARDO DA VINCI
  - Πολυμερή δίκτυα LEONARDO DA VINCI
  - Συνοδευτικά μέτρα LEONARDO DA VINCI

#### **2.1.4 Grundtvig**

Ποιοι είναι οι Στόχοι;

##### **➤ Ειδικόί στόχοι**

- Ανταπόκριση στην εκπαιδευτική πρόκληση του γηράσκοντος πληθυσμού της Ευρώπης
- Παροχή λύσεων σε ενήλικες για βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους.

➤ **Επιχειρησιακοί Στόχοι**

- Βελτίωση της ποιότητας και της προσβασιμότητας σε προγράμματα κινητικότητας σε όλη την Ευρώπη, για τα άτομα που ασχολούνται με την εκπαίδευση ενηλίκων και αύξηση του όγκου συμμετοχής, με στόχο την κινητικότητα τουλάχιστον 7.000 ατόμων ανά έτος μέχρι το 2013
- Βελτίωση της ποιότητας και αύξηση του όγκου των συμπράξεων μεταξύ οργανισμών που συμμετέχουν στην εκπαίδευση ενηλίκων σε ολόκληρη την Ευρώπη.
- Υποστήριξη προς άτομα από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και άτομα που βρίσκονται στο κοινωνικό περιθώριο, ιδιαίτερα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και σε όσους εγκατέλειψαν τις σπουδές τους χωρίς να κατορθώσουν να αποκτήσουν τα βασικά εφόδια, με απώτερο στόχο να τους δοθούν εναλλακτικές ευκαιρίες πρόσβασης στην εκπαίδευση ενηλίκων.
- Διευκόλυνση της ανάπτυξης καινοτόμων πρακτικών στην εκπαίδευση ενηλίκων και μεταφορά τους, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς εμπειρίας από μια συμμετέχουσα χώρα σε μια άλλη.
- Υποστήριξη της ανάπτυξης καινοτόμου περιεχομένου, υπηρεσιών, παιδαγωγικών και πρακτικών στη δια βίου μάθηση, βάσει των τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ICT).
- Βελτίωση των παιδαγωγικών προσεγγίσεων και της διαχείρισης των οργανισμών που παρέχουν εκπαίδευση ενηλίκων.

➤ **Ποιοι έχουν δικαίωμα συμμετοχής;**

- Ενήλικες εκπαιδευόμενοι

- Ιδρύματα και οργανισμοί που παρέχουν ευκαιρίες επίσημης, άτυπης ή ανεπίσημης εκπαίδευσης σε ενήλικες.
- Διδακτικό και λοιπό προσωπικό αυτών των ιδρυμάτων και των οργανισμών.
- Ιδρύματα τα οποία συμμετέχουν στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και την επιμόρφωση προσωπικού που ασχολείται με την εκπαίδευση ενηλίκων.
- Ενώσεις και εκπρόσωποι όλων όσων συμμετέχουν στην εκπαίδευση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένων και Ενώσεων εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων
- Φορείς που παρέχουν υπηρεσίες καθοδήγησης, συμβουλευτικής και ενημέρωσης σχετικά με οποιαδήποτε πτυχή της εκπαίδευσης ενηλίκων
- Άτομα και φορείς αρμόδιοι για συστήματα και πολιτικές που αφορούν οποιαδήποτε πτυχή της εκπαίδευσης ενηλίκων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο
- Ερευνητικά κέντρα και φορείς που σχετίζονται με θέματα της εκπαίδευσης ενηλίκων
- Επιχειρήσεις
- Μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, φορείς εθελοντισμού και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.
- Ανώτατα εκπαιδευτικά που συμμετέχουν / συμβάλλουν στην εκπαίδευση ενηλίκων

➤ **Τι είδους Δραστηριότητες;**

- Το πρόγραμμα Grundtvig υποστηρίζει τις ακόλουθες δράσεις:

- Κινητικότητα ατόμων<sup>6</sup> η οποία περιλαμβάνει ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση, επισκέψεις, θέσεις βοηθών και ανταλλαγές προσωπικού που απασχολείται στην εκπαίδευση ενηλίκων, καθώς και ποικίλες μαθησιακές ευκαιρίες για ενήλικες εκπαιδευόμενους συμπεριλαμβανομένων της συμμετοχής σε Εργαστήρια Grundtvig, καθώς και συμμετοχή σε Εκπαιδευτικές Συμπράξεις και Προγράμματα Εθελοντισμού για Ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας υπό την Πρωτοβουλία Grundtvig για Εθελοντική Δράση για Ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας στην Ευρώπη [Grundtvig Initiative for Volunteering in Europe for Seniors ("GIVE")]
- Συμπράξεις που επικεντρώνονται σε θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος για τους συμμετέχοντες οργανισμούς [Εκπαιδευτικές Συμπράξεις ("Learning Partnerships")]
- Πολυμερή σχέδια που στοχεύουν στην βελτίωση των των συστημάτων εκπαίδευσης ενηλίκων μέσω της ανάπτυξης και της μεταφοράς καινοτομίας και καλών πρακτικών
- Θεματικά δίκτυα εμπειρογνομόνων και οργανισμών ('Grundtvig Networks') τα οποία θα ασχολούνται πρωτίστως με τα ακόλουθα:
  - Ανάπτυξη της εκπαίδευσης ενηλίκων στο πλαίσιο του επιστημονικού κλάδου, της θεματικής ενότητας ή της διαχειριστικής πλευράς με την οποία συνδέονται / επιλέγουν να ασχοληθούν
  - Αναγνώριση, βελτίωση και διάδοση σχετικών καλών πρακτικών και καινοτομίας
  - Παροχή περιεχομένου ως υποστηρικτικού εργαλείου των σχεδίων και των συμπράξεων που δημιουργούνται από

---

<sup>6</sup> Κατά την διαχείριση ή την υποστήριξη της κινητικότητας ενός οργανισμού, θα πρέπει να ληφθούν τα αναγκαία προπαρασκευαστικά μέτρα και να υπάρξει η ανάλογη φροντίδα ώστε να παρασχεθεί τόσο η αντίστοιχη επίβλεψη όσο και στήριξη των φυσικών προσώπων σε κινητικότητα.



άλλους καθώς και διευκόλυνση της αλληλεπίδρασης μεταξύ τέτοιου είδους σχεδίων και συμπράξεων

- Προώθηση της ανάπτυξης της ανάλυσης των αναγκών και διασφάλιση της ποιότητας στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων
- Προπαρασκευαστικές επισκέψεις: επιχορήγηση της κινητικότητας ώστε να δοθεί η δυνατότητα σε εκπρόσωπο ενός ιδρύματος είτε να παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο επαφών, είτε κάποια συνάντηση με μελλοντικούς εταίρους
- Λοιπές πρωτοβουλίες με στόχο την προώθηση των στόχων του Προγράμματος Grundtvig (‘Συνοδευτικά Μέτρα’).

#### **2.1.4.1 Ποιες είναι οι Δράσεις του Grundtvig?**

- Προπαρασκευαστικές Επισκέψεις GRUNDTVIG
- Επισκέψεις και Ανταλλαγές προσωπικού της εκπαίδευσης ενηλίκων GRUNDTVIG
- Θέσεις βοηθών GRUNDTVIG
- Ενδούπηρειακή κατάρτιση προσωπικού της εκπαίδευσης ενηλίκων GRUNDTVIG
- Εργαστήρια GRUNDTVIG
- Εκπαιδευτικές Συμπράξεις (Learning Partnerships) GRUNDTVIG
- Σχέδια Εθελοντισμού για Ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας (Senior Volunteering Projects) GRUNDTVIG
- Πολυμερή Σχέδια GRUNDTVIG
- Πολυμερή Δίκτυα GRUNDTVIG
- Συνοδευτικά μέτρα GRUNDTVIG

#### **2.1.5 Εγκάρσιο πρόγραμμα**

Ποιοι είναι οι Στόχοι;

➤ **Συγκεκριμένοι Στόχοι**

- Προώθηση της συνεργασίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο στους τομείς που καλύπτουν δύο ή περισσότερα υποπρογράμματα.
- Προώθηση της ποιότητας και της διαφάνειας στην εκπαίδευση και τα συστήματα κατάρτισης των κρατών μελών.

➤ **Επιχειρησιακοί στόχοι**

- Στήριξη της ανάπτυξης πολιτικών και συνεργασίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο στη δια βίου μάθηση κυρίως στο πλαίσιο της διαδικασίας της Λισσαβόνας «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010»<sup>7</sup>, καθώς και των διαδικασιών της Μπολόνια και της Κοπεγχάγης και των διαδόχων τους.
- Διασφάλιση επαρκούς παροχής συγκρίσιμων δεδομένων, στατιστικών και αναλύσεων με στόχο να τονωθεί η ανάπτυξη της πολιτικής της δια βίου μάθησης, καθώς και παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων της δια βίου μάθησης με ταυτόχρονη αποσαφήνιση των τομέων που χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής.
- Προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και στήριξη της γλωσσικής ποικιλότητας στα Κράτη Μέλη.
- Στήριξη της ανάπτυξης καινοτόμου περιεχομένου, υπηρεσιών, παιδαγωγικών και πρακτικών στη δια βίου μάθηση, βάσει των τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ICT).
- Διασφάλιση ότι τα αποτελέσματα του Προγράμματός της Δια Βίου Μάθησης αναγνωρίζονται, παρουσιάζονται και εφαρμόζονται κατάλληλα σε ευρεία κλίμακα.

Σημειώστε ότι:

---

<sup>7</sup> [http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et\\_2010\\_en.html](http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html)

Ένα από τα κριτήρια επιλεξιμότητας στο Εγκάρσιο Πρόγραμμα είναι ότι οιαδήποτε πρόταση οφείλει να καλύπτει δυο ή περισσότερους εκπαιδευτικούς τομείς.

Σε περίπτωση που η πρόταση καλύπτει έναν τομέα, οφείλει να υποβληθεί στο σχετικό τομεακό υποπρόγραμμα. Εάν, για παράδειγμα, μια πρόταση στοχεύει στην ανάπτυξη υλικού για εκμάθηση γλωσσών, ώστε το συγκεκριμένο υλικό να χρησιμοποιηθεί από μαθητές της σχολικής εκπαίδευσης (ομάδα στόχος), τότε οφείλει να υποβληθεί στο Comenius.

Εάν εντούτοις, η πρόταση καλύπτει δυο ή περισσότερους εκπαιδευτικούς τομείς, είναι επιλέξιμη να υποβληθεί σε μια από τις Κύριες Δραστηριότητες στο πλαίσιο του Εγκάρσιου Προγράμματος. Σε περίπτωση που κάποια πρόταση τέμνει περισσότερους από έναν εκπαιδευτικούς τομείς και οι ομάδες στόχος ανήκουν επίσης σε περισσότερους από έναν εκπαιδευτικούς τομείς, τότε η πρόταση οφείλει να υποβάλλεται σε μια από τις Κύριες Δραστηριότητες του Εγκάρσιου Προγράμματος. Μόνο σχέδια που απευθύνονται σε περισσότερους από ένα εκπαιδευτικούς τομείς είναι επιλέξιμα για το Εγκάρσιο Πρόγραμμα.

### **2.1.6 Συνεργασία πολιτικών και καινοτομία στη δια βίου μάθηση [(κύρια δραστηριότητα (Κεν Activity) 1]**

Τι είδους Δραστηριότητες;

Οι κάτωθι δράσεις στηρίζονται από τις κύριες δραστηριότητες της συνεργασίας πολιτικών και καινοτομίας στη δια βίου μάθηση:

- Κινητικότητα φυσικών προσώπων συμπεριλαμβανομένων επισκέψεων μελέτης για εμπειρογνώμονες και αρμόδιους που έχουν οριστεί από τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, για διευθυντές ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και υπηρεσιών καθοδήγησης και πιστοποίησης και κοινωνικούς εταίρους.

- Πολυμερή σχέδια που στοχεύουν στην προετοιμασία και την δοκιμή προτάσεων για υιοθέτηση πολιτικών σε Κοινοτικό επίπεδο και καινοτομίας στη δια βίου μάθηση
- Πολυμερή δίκτυα συνεργασίας εμπειρογνομόνων και /ή ιδρυμάτων που συνεργάζονται σε θέματα πολιτικών. Τέτοιου είδους δίκτυα δύνανται να περιλαμβάνουν:
  - Θεματικά δίκτυα που ασχολούνται με θέματα που άπτονται του περιεχομένου της δια βίου μάθησης ή των μεθοδολογιών και των πολιτικών δια βίου μάθησης. Τέτοιου είδους δίκτυα δύνανται να παρατηρούν, να ανταλλάσσουν , να αναγνωρίζουν και να αναλύουν καλές πρακτικές και καινοτομίες, να υποβάλλουν προτάσεις για την καλύτερη και ευρύτερη χρήση τέτοιων πρακτικών σε όλα τα Κράτη Μέλη.
  - Φόρα για στρατηγικά θέματα που άπτονται της δια βίου μάθησης
- Παρατήρηση και ανάλυση των πολιτικών και των συστημάτων του τομέα της δια βίου μάθησης που μπορεί να περιλαμβάνει:
  - Μελέτες και συγκριτική έρευνα
  - Ανάπτυξη δεικτών και στατιστικών ερευνών, συμπεριλαμβανομένης και της στήριξης της εργασίας που έχει πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης σε συνεργασία με τη Eurostat
  - Στήριξη της λειτουργίας του δικτύου Eurydice και χρηματοδότηση της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Μονάδας της Eurydice (Eurydice European Unit) από την Επιτροπή
- Δράση για την στήριξη της διαφάνειας και της αναγνώρισης των προσόντων και των δεξιοτήτων συμπεριλαμβανομένων και όσων έχουν αποκτηθεί μέσω της άτυπης και ανεπίσημης εκπαίδευσης, πληροφοριών και της καθοδήγησης για εκπαιδευτικούς σκοπούς, και της συνεργασίας στη διασφάλιση της ποιότητας, η οποία δύνανται να περιλαμβάνει:

- Δίκτυα οργανισμών που διευκολύνουν την κινητικότητα και την αναγνώριση όπως το Euroguidance και τα Εθνικά Κέντρα Πληροφοριών για την Αναγνώριση Πανεπιστημιακών Τίτλων [National Academic Recognition Information Centres (NARICs)]
  - Στήριξη για διακρατικές υπηρεσίες μέσω του Διαδικτύου όπως η Υπηρεσία Ploteus
  - Δραστηριότητες υπό την πρωτοβουλία του Ευροδιαβατηρίου (Europass) σύμφωνα με την Απόφαση 2241/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την υιοθέτηση ενός ενιαίου δικτύου για την διαφάνεια των προσόντων και των ικανοτήτων
- Λοιπές δράσεις (Συνοδευτικά μέτρα) συμπεριλαμβανομένων και δραστηριοτήτων ομαδικής μάθησης με στόχο την προώθηση των στόχων της κύριας δραστηριότητας.

Ορισμένες από αυτές της δράσεις της κύριας δραστηριότητας «Συνεργασία πολιτικών και καινοτομία στη Δια Βίου Μάθηση» απευθύνονται σε συγκεκριμένους φορείς, ιδρύματα ή οργανισμούς και δεν καλύπτονται από την Γενική Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων.

Υπάγονται σε διαφορετικές Προσκλήσεις Υποβολής Προτάσεων ή λοιπές ρυθμίσεις που απευθύνονται αποκλειστικά στην εν λόγω ομάδα στόχο.

Τι αποτελεί Συνεργασία Πολιτικών και Καινοτομία στις Δράσεις της Δια Βίου Μάθησης;

- ΚΔ1 Επισκέψεις μελέτης για τους εμπειρογνώμονες της Επαγγελματικής Κατάρτισης
- ΚΔ1 Μελέτες και Συγκριτική Έρευνα

### **2.1.7 Γλώσσες [(κύρια δραστηριότητα (Κευ Activity) 2)]**

#### **1 Τι είδους δραστηριότητες;**

Οι ακόλουθες δράσεις, οι οποίες είναι σχεδιασμένες να ανταποκριθούν στις διδακτικές και μαθησιακές ανάγκες περισσότερων του ενός υποπρογράμματος, δύνανται να υποστηριχθούν από την κύρια δραστηριότητα της εκμάθησης γλωσσών:

- Πολυμερή σχέδια που στοχεύουν , μεταξύ άλλων στα ακόλουθα:
  - Προώθηση της γλωσσικής ευαισθητοποίησης και πρόσβαση στους πόρους γλωσσικής εκμάθησης
  - Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για νέες γλώσσες, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων online, και εργαλείων αξιολόγησης της προόδου (tests)
- Δίκτυα στον τομέα της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής ποικιλότητας
- Λοιπές πρωτοβουλίες με στόχο την κύρια δραστηριότητα συμπεριλαμβανομένων συνεδρίων διάχυσης και αξιοποίησης και εκδηλώσεων που συνδυάζουν σχέδια και δυνατότητες (‘Συνοδευτικά Μέτρα’)

## **2 Ποιες είναι οι Δράσεις που αφορούν τις Γλώσσες;**

- ΚΔ2: νέο Υλικό / μαθήματα online / ευαισθητοποίηση
- ΚΔ2: Πολυμερή Δίκτυα
- ΚΔ2: Συνοδευτικά μέτρα

### **2.1.8 Ανάπτυξη καινοτόμου περιεχομένου, υπηρεσιών, παιδαγωγικών και πρακτικών για τη δια βίου μάθηση βάσει των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (Ict) [κύρια δραστηριότητα (Κεν Activity) 3]**

#### **1 Τι είδους Δραστηριότητες;**

Οι κάτωθι δράσεις οι οποίες σχεδιάστηκαν ώστε να ανταποκριθούν στις διδακτικές και μαθησιακές ανάγκες, αφορούν πλέον του ενός τομείς του

υποπρογράμματος και στηρίζονται από την κύρια δραστηριότητα Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ICT):

- Πολυμερή σχέδια που στοχεύουν στην ανάπτυξη της μάθησης μέσω των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ICT) η οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των μακροπρόθεσμων εκπαιδευτικών στρατηγικών καθώς και την ανάπτυξη και την διάδοση καινοτόμων μεθόδων περιεχομένου, υπηρεσιών και πλαισίων
- Δίκτυα που στοχεύουν στην ανταλλαγή και την κοινωνία γνώσεων, εμπειρίας και καλών πρακτικών.

## **2 Ποιες είναι οι Δράσεις των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας;**

- ΚΔ3: Πολυμερή σχέδια
- ΚΔ3: Πολυμερή δίκτυα

### **2.1.9 Διάχυση και εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων και ανταλλαγή καλών πρακτικών [κύρια δραστηριότητα (Κευ Activity) 4]**

#### **1 Ποιοι είναι οι στόχοι;**

- Ο πρωταρχικός στόχος των δράσεων της κύριας δραστηριότητας 4 ‘Διάχυση και Αξιοποίηση των Αποτελεσμάτων’ είναι να βοηθήσει να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο για την αποτελεσματική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του Προγράμματος της Δια Βίου
- Μάθησης καθώς και των προηγούμενων ανάλογων προγραμμάτων σε τομεακό, περιφερειακό, εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο.

#### **2 Τι είδους Δραστηριότητες;**

Οι κάτωθι δραστηριότητες, οι οποίες στοχεύουν στην δημιουργία ενός πλαισίου για την αποτελεσματική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του Προγράμματος της Δια Βίου Μάθησης καθώς και των προηγούμενων ανάλογων προγραμμάτων σε τομεακό, περιφερειακό, εθνικό και Ευρωπαϊκό

επίπεδο, προτείνονται στο πλαίσιο της κύριας δραστηριότητας για την διάχυση και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων:

- Μονομερή και εθνικά σχέδια
- Πολυμερή σχέδια που στοχεύουν, μεταξύ άλλων, στα κάτωθι:
  - Ανάπτυξη κατάλληλου πλαισίου (ανάλυση, μηχανισμοί, μεθοδολογίες και πρακτικά εργαλεία) για να διευκολυνθεί η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του σχεδίου και του προγράμματος.
  - Δράσεις που διαπερνούν το σύνολο του προγράμματος και προωθούν την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο (ανά τομέα, θεματική ενότητα, ομάδα χρηστών...) και
  - Προώθηση των δραστηριοτήτων 'Αξιοποίησης' από τα περιφερειακά / Ευρωπαϊκά / τομεακά δίκτυα με στόχο την προώθηση ενός ενάρετου κύκλου μεταξύ της ανάπτυξης πολιτικών και της πρακτικής εμπειρίας.
- Δημιουργία υλικού αναφοράς το οποίο δύναται να περιλαμβάνει την συλλογή σχετικών στατιστικών δεδομένων και μελετών στον τομέα της διάχυσης, της αξιοποίησης των αποτελεσμάτων και της ανταλλαγής καλών πρακτικών.

### **3 Με ποιο τρόπο οι δραστηριότητες υπό την ΚΔ4 συνάδουν με τις δραστηριότητες διάχυσης και αξιοποίησης οπουδήποτε αλλού στο Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης;**

Οι δράσεις οι οποίες χρηματοδοτούνται υπό την συγκεκριμένη Κύρια Δραστηριότητα στοχεύουν να συμπληρώσουν και να στηρίξουν την διάχυση και την αξιοποίηση συγκεκριμένων αποτελεσμάτων των σχεδίων τα οποία ενσωματώνονται στα τέσσερα τομεακά προγράμματα και τις λοιπές εγκάρσιες Κύριες Δραστηριότητες καθώς και τις δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται από τα Συνοδευτικά Μέτρα στο πλαίσιο των τεσσάρων τομεακών Προγραμμάτων και της Κύριας Δραστηριότητας 2 που αφορά τις



Γλώσσες. Τα σχέδια που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της συγκεκριμένης Δραστηριότητας οφείλουν να επικεντρώνονται στην δημιουργία συστημάτων και μηχανισμών που θα στηρίζουν την διάχυση και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, καθώς επίσης και την προώθηση δράσεων αξιοποίησης που διαπερνούν το σύνολό του προγράμματος και αφορούν ολόκληρη την Ε.Ε.

#### **4 Ποιες είναι οι δράσεις Διάχυσης και Αξιοποίησης;**

- ΚΔ4: Πολυμερή σχέδια
- ΚΔ4: Μελέτες και Υλικό Αναφοράς

#### **2.1.10 Πρόγραμμα Jean Monnet**

##### **1 Ποιοι είναι οι Στόχοι;**

- Συγκεκριμένοι στόχοι
  - Τόνωση των δραστηριοτήτων διδασκαλίας, έρευνας και προβληματισμού στον τομέα των σπουδών της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης
  - Στήριξη της δημιουργίας ενός κατάλληλου εύρους ιδρυμάτων και ενώσεων που θα επικεντρώνονται σε θέματα που σχετίζονται με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την εκπαίδευση και την κατάρτιση στο πλαίσιο μιας ευρωπαϊκής προοπτικής.
- Επιχειρησιακοί στόχοι
  - Η τόνωση της αριστείας στην διδασκαλία, την έρευνα και τον προβληματισμό στις σπουδές Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα εντός και εκτός της Κοινότητας.
  - Βελτίωση της γνώσεως και της ευαισθητοποίησης μεταξύ των ακαδημαϊκών ειδημόνων και μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών εν γένει για θέματα που σχετίζονται με την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

- ο Στήριξη των βασικών Ευρωπαϊκών Ιδρυμάτων που ασχολούνται με θέματα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης
- ο Στήριξη της ύπαρξης υψηλής ποιότητας ευρωπαϊκών Ενώσεων και ιδρυμάτων που αναπτύσσουν δραστηριότητα στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

## **2 Ποιοι έχουν δικαίωμα συμμετοχής;**

- Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα εντός και εκτός της Κοινότητας καθ' όσον αυτά αναγνωρίζονται στις χώρες τους.
- Ενώσεις καθηγητών και ερευνητών που ασχολούνται με την μελέτη της διαδικασίας της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης εντός και εκτός της Κοινότητας
- Ευρωπαϊκές Ενώσεις που δραστηριοποιούνται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο τόσο με την εκπαίδευση όσο και με την κατάρτιση.

## **3 Τι είδους Δραστηριότητες;**

Το Πρόγραμμα 'Jean Monnet' στηρίζει τις ακόλουθες δράσεις:

- Κύρια Δραστηριότητα (Key Activity) 1: Στήριξη της διδασκαλίας, της έρευνας και του προβληματισμού για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση στο επίπεδο των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων παγκοσμίως (Δράση Jean Monnet):
  - ο Μονομερή σχέδια, τα οποία δύναται να περιλαμβάνουν:
    - Έδρες Jean Monnet Chairs, κέντρα αριστείας και διδακτικές ενότητες
    - Ενώσεις καθηγητών, λοιπό διδακτικό προσωπικό της ανώτατης εκπαίδευσης καθώς και ερευνητές οι οποίοι ειδικεύονται στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση
    - Στήριξη σε ερευνητές οι οποίοι εμβαθύνουν την έρευνά τους σε ένα πανεπιστήμιο υποδοχής κάποιας άλλης χώρας (μη διαθέσιμο το 2009)

- Δραστηριότητες πληροφοριών και έρευνας που σχετίζονται με την Κοινότητα και στοχεύουν στην προώθηση της συζήτησης, του προβληματισμού και της γνώσης γύρω από την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση
    - Πολυμερή σχέδια και δίκτυα τα οποία δύνανται να περιλαμβάνουν στήριξη της δημιουργίας πολυμερών ερευνητικών ομάδων στον τομέα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.
- Κύρια Δραστηριότητα 2: Λειτουργικές επιχορηγήσεις για την στήριξη ορισμένων λειτουργικών και διοικητικών δαπανών των κάτωθι ιδρυμάτων τα οποία έχουν αναλάβει την πλήρωση στόχων Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος:
  - Κολέγιο της Ευρώπης [(The College of Europe Bruges (Βέλγιο) and Natolin (Πολωνία)]
  - Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο [The European University Institute (Φλωρεντία)]
  - Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης [The European Institute of Public Administration (Μάαστριχτ)]
  - Ακαδημία Ευρωπαϊκού Δικαίου [The Academy of European Law (Τρίερ)]
  - Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής [The European Agency for Development in Special Needs Education (Odense )]
  - Διεθνές Κέντρο Ευρωπαϊκής Κατάρτισης [The International Centre for European Training – CIFE (Νίκαια)]
- Κύρια Δραστηριότητα 3: Λειτουργικές Επιχορηγήσεις για την στήριξη ορισμένων λειτουργικών δαπανών των Ευρωπαϊκών ενώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Οι δικαιούχοι επιλέγονται κατόπιν ξεχωριστής πρόσκλησης υποβολής προτάσεων

Ποιες είναι οι Δράσεις Jean Monnet;

- Έδρες JEAN MONNET
- Έδρες Ad Personam JEAN MONNET
- Κέντρα Αριστείας JEAN MONNET
- Διδακτικές Ενότητες JEAN MONNET
- Δραστηριότητες Πληροφοριών και Έρευνας JEAN MONNET
- Ενώσεις Καθηγητών και Ερευνητών με ειδίκευση στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση JEAN MONNET
- Πολυμερείς Ερευνητικές Ομάδες JEAN MONNET
- Ευρωπαϊκές Ενώσεις που δραστηριοποιούνται στην εκπαίδευση και την κατάρτιση JEAN MONNET

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3<sup>ο</sup>

### ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

#### 3.1 ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ<sup>8</sup>

Η Συμβουλευτική & ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός απευθύνεται σε άτομα που βρίσκονται στο στάδιο εκπαιδευτικής επιλογής ή επαγγελματικής κατεύθυνσης, σε άτομα που βρίσκονται στο στάδιο αναζήτησης καινούριων τομέων για την κατάρτισή τους, σε άτομα που ήδη απασχολούνται και δεν είναι ευχαριστημένα με την εργασία τους με αποτέλεσμα να αναζητούν καινούργιους τομείς για την κατάρτισή τους και την περαιτέρω επαγγελματική τους ανάπτυξη, σε άτομα που δεν απασχολούνται λόγω απώλειας θέσης ή για άλλους λόγους και επιθυμούν την επανένταξή τους στο παραγωγικό δυναμικό της χώρας, όπως και σ' αυτούς που λόγω ιδιαίτερων δυσκολιών και προβλημάτων ανήκουν σε ομάδες που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό.

Η Συμβουλευτική & ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός είναι η παροχή επιστημονικής βοήθειας και στήριξης στα άτομα ώστε:

- Να διερευνούν, να αναλύουν και να αναπτύσσουν τους παράγοντες που συνθέτουν το προφίλ της αυτοαντίληψης τους (ενδιαφέροντα, προσωπικά χαρακτηριστικά, αξίες, ικανότητες και δεξιότητες, κλπ.)

---

<sup>8</sup> <http://www.ekep.gr/Guidance/rolos.asp>

- Να διερευνούν, να αξιολογούν, να επεξεργάζονται και να ταξινομούν πληροφορίες, καθώς και εναλλακτικές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές διεξόδους που σχετίζονται τόσο με τις ανάγκες και προτιμήσεις τους, όσο και με τις προοπτικές της αγοράς εργασίας.
- Να ενσωματώνουν την εκπαιδευτική και επαγγελματική πληροφόρηση, αλλά και την πληροφόρηση τη σχετική με την αυτοπαρατήρηση και να διευκολύνονται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, τόσο όσον αφορά τον προσανατολισμό τους στο χώρο της εκπαίδευσης, όσο και την επιλογή του επαγγέλματος ή των επαγγελμάτων που ταιριάζουν στην ψυχοκοινωνική τους ιδιαιτερότητα.
- Να δημιουργούν και να πραγματοποιούν τα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά τους σχέδια.

Μέσα σ' ένα κόσμο μεταβαλλόμενο, αβεβαιότητας και αστάθειας, ο ρόλος του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού, είναι η ενεργοποίηση των ατόμων για προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη.

Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού ασχολείται με μία σειρά από δραστηριότητες που αφορούν:

- Την εκπαιδευτική και επαγγελματική πληροφόρηση
- Την ενίσχυση και ανάπτυξη της αυτοαντίληψης του ατόμου
- Τη διευκόλυνση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων
- Τον επαγγελματικό σχεδιασμό (μετά την αξιολόγηση των παραπάνω)
- Τη μετάβαση, την τοποθέτηση και την παρακολούθηση
- Τον επαναπροσανατολισμό

Η παροχή βοήθειας μπορεί να γίνει είτε σε ατομικό επίπεδο (Ατομική Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός) είτε σε ομαδικό επίπεδο (ομαδική Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός).

Στο επίπεδο που η διαδικασία της Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού γίνεται στο πλαίσιο του σχολείου και αφορά το μαθητικό πληθυσμό ορίζεται ειδικότερα ως "Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός". Η έμφαση στην περίπτωση αυτή δίνεται στις ψυχοπαιδαγωγικές διαστάσεις του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, με στόχο:

- ✓ την ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών,
- ✓ την πληροφόρησή τους για εκπαιδευτικές και επαγγελματικές διεξόδους
- ✓ την παροχή βοήθειας σ' αυτούς ώστε να αποκρυσταλλώσουν τα επαγγελματικά τους ενδιαφέροντα και τις αξίες, με βάση τις οποίες θα προσδιορίζουν τις επιλογές τους.

Στο χώρο της Απασχόλησης ορίζεται ως "Συμβουλευτική & Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Απασχόληση" και επικεντρώνεται:

- ✓ στην επαγγελματική και εκπαιδευτική πληροφόρηση,
- ✓ στη συμβουλευτική στήριξη σε ατομικό επίπεδο του νέου ή ενήλικα για ένταξη-επανένταξη στην αγορά εργασίας, αλλά
- ✓ και σε ομαδικό επίπεδο (Εμψύχωση-Τεχνικές Αναζήτησης Εργασίας), με στόχο πάντα την αποτελεσματικότερη ένταξή του στην ενεργό ζωή.

Ανεξάρτητα από το πλαίσιο στο οποίο προσφέρει τις υπηρεσίες του - Εκπαίδευση ή Απασχόληση- ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού συμβάλλει στο να διέλθει ομαλά το άτομο από όλα τα παραπάνω στάδια, ώστε η εκπαιδευτική του πορεία και η επαγγελματική του επιλογή και ανάπτυξη να είναι επιτυχημένη και αποτελεσματική

### **3.1.1 Αυτογνωσία - Θετική Αυτοαντίληψη**

Αναφέρεται στη διαδικασία υποστήριξης και ενίσχυσης του ατόμου να εντοπίσει και να κατανοήσει τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, τις ικανότητες και τις δεξιότητές του, τις κλίσεις και τα ταλέντα του, τα ενδιαφέροντα και τις φιλοδοξίες του. Συνυφασμένη με αυτή τη διαδικασία,

είναι η εικόνα για τον εαυτό που αναπτύσσει το άτομο, αφού είναι γενικά παραδεκτό, ότι παίζει σημαντικό ρόλο στις κοινωνικές, τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές του και καθορίζει τον τρόπο ζωής του.

Ο στόχος είναι το άτομο, μέσα από τη συμβουλευτική διαδικασία και με τη χρήση των κατάλληλων ψυχοτεχνικών εργαλείων, να διαμορφώσει μια θετική εικόνα για τον εαυτό του, ώστε στη συνέχεια, και αξιολογώντας τα επαγγελματικά του σχέδια, να προχωρήσει στη λήψη των κατάλληλων αποφάσεων με υπευθυνότητα και αυτοπεποίθηση.

### **3.1.2 Πληροφόρηση**

Αποτελεί ένα βασικό μέρος των δραστηριοτήτων που οργανώνει ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού με στόχο να βοηθήσει το άτομο να γνωρίσει το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό περιβάλλον κατά συστηματικό τρόπο. Αναφέρεται στη διαδικασία αναζήτησης, επεξεργασίας και επιλογής του πληροφοριακού υλικού που αφορά, αφ' ενός, στις πληροφορίες που αφορούν τις ευκαιρίες για εκπαίδευση, σπουδές και κατάρτιση και τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την παρακολούθησή τους και, αφ' ετέρου, στις πληροφορίες που αφορούν τον κόσμο της εργασίας, τα επαγγέλματα και την απασχόληση σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό, οι πληροφορίες να προσεγγίζονται κριτικά, να είναι αξιόπιστες και έγκυρες, πρόσφατες και ακριβείς, καθώς και εύληπτες από το άτομο στο οποίο απευθύνεται ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

### **3.1.3 Λήψη Απόφασης**

Πρόκειται για μια σύνθετη αλλά και εξελικτική - αναπτυξιακή διαδικασία με την οποία το άτομο μαθαίνει, μέσω της αξιοποίησης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων του, να παίρνει αποφάσεις που αφορούν στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές του επιλογές, με τρόπο ώριμο και



ικανοποιητικό. Η διαδικασία λήψης απόφασης ακολουθεί μια συγκεκριμένη πορεία κατά την οποία το άτομο αρχικά θέτει στόχους και συγκεντρώνει πληροφορίες, σκέφτεται τις εναλλακτικές λύσεις που υπάρχουν και τις αξιολογεί, και, στη συνέχεια, συσχετίζοντας όλα τα παραπάνω, επιλέγει τη λύση που είναι προσφορότερη γι' αυτό. Πολλοί είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν τις επαγγελματικές επιλογές του ατόμου. Αυτοί μπορεί να είναι:

- ✓ οι αξίες και οι προτεραιότητές του,
- ✓ οι επιθυμίες και οι προσδοκίες του,
- ✓ το φύλο του,
- ✓ το περιβάλλον της οικογένειάς του,
- ✓ γενικότερα το κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο καλείται να ζήσει,
- ✓ η διαμόρφωση της αγοράς εργασίας στο συγκεκριμένο χώρο και χρόνο κλπ.

Η έγκυρη και αξιόπιστη πληροφόρηση του ατόμου στους παραπάνω τομείς σηματοδοτεί τη λήψη ορθών αποφάσεων.

### **3.1.4 Μετάβαση**

Ο όρος μετάβαση αναφέρεται, αφ' ενός, σε μια σειρά αλλαγών, μεταβολών και διεργασιών από τις οποίες διέρχεται ένα άτομο που βρίσκεται σε μια εκπαιδευτική ή επαγγελματική κατάσταση και προχωρεί σε μια νέα κατάσταση, και, αφ' ετέρου, στις δυσκολίες ή τα εμπόδια που χρειάζεται να αντιμετωπιστούν ώστε η μετάβαση να γίνει με όσο το δυνατό ομαλότερο τρόπο για το άτομο.

Ως προς την εκπαιδευτική διαδικασία, ο όρος αναφέρεται στη μετάβαση από μια εκπαιδευτική βαθμίδα σε μια άλλη. Εδώ, συμπεριλαμβάνονται η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο, και στη συνέχεια στο Γενικό ή Επαγγελματικό Λύκειο, όπως και η μετάβαση από το Λύκειο στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ή σε άλλες σχολές. Επιπλέον, ο όρος αναφέρεται στη μετάβαση για φοίτηση σε άλλη πόλη της χώρας ή στο

εξωτερικό.

Ως προς την απασχόληση, η μετάβαση αναφέρεται στη μετάβαση από το σχολείο στην αγορά εργασίας και την απασχόληση, στη μετάβαση από την εργασία σε περίοδο ανεργίας, τη μετάβαση σε άλλο χώρο εργασίας ή σε άλλη ειδικότητα.

Το θέμα της μετάβασης αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα που καλείται να αντιμετωπίσει ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Στοχεύει στην ευαισθητοποίηση, την ενημέρωση και, κυρίως, την προετοιμασία του ατόμου για τη νέα κατάσταση που θα αντιμετωπίσει, αλλά, και στη στήριξη και την ψυχολογική του ενθάρρυνση, εφ' όσον προκύψουν δυσκολίες, ώστε να τις αντιμετωπίσει με επιτυχία.

### **3.1.5 Τοποθέτηση**

Η τοποθέτηση αναφέρεται στην οργανωμένη προσπάθεια υποβοήθησης και υποστήριξης του ατόμου να ενταχθεί και να προσαρμοστεί με επιτυχία σε ένα νέο εκπαιδευτικό ή επαγγελματικό περιβάλλον. Στην εκπαίδευση, η τοποθέτηση αναφέρεται στην τοποθέτηση στο ίδιο επίπεδο σπουδών σε προγράμματα ή τμήματα στο ίδιο ή σε άλλο σχολείο, στην τοποθέτηση σε ιδρύματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή άλλες σχολές, όπως και σε τοποθετήσεις σε άλλες χώρες στα πλαίσια προγραμμάτων εκπαιδευτικής συνεργασίας.

Στην απασχόληση, η τοποθέτηση σχετίζεται κυρίως με τη διαδικασία στόχευσης ορισμένης θέσης εργασίας που είναι συμβατή με τα προσόντα και τις δυνατότητες του ατόμου και ικανοποιεί τις απαιτήσεις του, τόσο κατά την αρχική είσοδό του στην αγορά εργασίας, όσο και κατά την αλλαγή εργασιακού περιβάλλοντος. Η τοποθέτηση αποτελεί μια δυναμική διαδικασία κατά την οποία το ίδιο το άτομο, έχοντας κατανοήσει τις διάφορες τεχνικές αναζήτησης εργασίας και αυτενεργώντας, αναζητά και εντοπίζει τις ευκαιρίες κατάρτισης, εκπαίδευσης και απασχόλησης. Αυτή τη

διαδικασία μπορεί να την κάνει και με την καθοδήγηση του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

### **3.1.6 Παρακολούθηση**

Η παρακολούθηση αναφέρεται στις δράσεις του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού προκειμένου να διαπιστώσει την έκβαση, τις επιπτώσεις και τα αποτελέσματα της συμβουλευτικής στήριξης, ώστε, εάν κριθεί σκόπιμο και αναγκαίο, να συνεχιστεί ή να επανασχεδιαστεί η συμβουλευτική διαδικασία. Επιπλέον, μέσω της παρακολούθησης είναι δυνατό να αξιολογηθεί ο φορέας που προσφέρει τη στήριξη.

## **3.2 ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ & ΤΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ<sup>9</sup>**

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στη σύγχρονη εποχή το άτομο αναπτύσσεται, εξελίσσεται και δημιουργείται σε μία διαρκώς μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας, επηρεασμένη από τις κοινωνικές, πολιτικές και τεχνολογικές διαφοροποιήσεις και αλλαγές μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Πληροφορίες που σήμερα είναι επίκαιρες ή εκπαιδεύσεις που απαιτούνται για συγκεκριμένες θέσεις εργασίας, συνεχώς μεταβάλλονται.

Έτσι, έννοιες όπως :

- ✓ η δια βίου μάθηση και
- ✓ η ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων,
- ✓ η κινητικότητα και
- ✓ η πολυπολιτισμικότητα, καθώς και η έννοια
- ✓ της επαγγελματικής ανάπτυξης και σταδιοδρομίας ως μια σειρά επιλογών που γίνονται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου, παίζουν

---

<sup>9</sup> <http://www.ekep.gr/Guidance/tolos.asp>

σημαντικό ρόλο και επιβάλλουν μια ολική θεώρηση της πορείας του ατόμου στο χώρο της εκπαίδευσης και της εργασίας.

Ειδικότερα, οι σύγχρονες απαιτήσεις επιβάλλουν τη συνεχή προσαρμογή των ανέργων και εργαζομένων, νέων ή ενηλίκων, σε νέες καταστάσεις και επομένως σε νέες ή επαναλαμβανόμενες επαγγελματικές επιλογές που απαιτούν καινούρια επαγγελματική πληροφόρηση και εκπαιδεύσεις, ώστε τα άτομα να αναπτύσσουν νέες δεξιότητες και να επανεντάσσονται ευκολότερα και αποτελεσματικότερα στην ενεργό ζωή.

### **3.2.1 Επαγγελματική Ανάπτυξη και Σταδιοδρομία**

Ο όρος επαγγελματική ανάπτυξη αναφέρεται στην εξελικτική πορεία του ατόμου όσον αφορά στον προσανατολισμό του στο χώρο της εργασίας και τις αποφάσεις για το επάγγελμα ή τα επαγγέλματα που επιθυμεί ή επιδιώκει να ακολουθήσει. Διαμορφώνεται δε και καθορίζεται από ένα συνδυασμό παραγόντων που αφορούν στα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες και τις δεξιότητες, όπως και το σύστημα των αξιών του ατόμου, ιδιαίτερα των επαγγελματικών και εργασιακών αξιών του. Η έμφαση στην εξέλιξη και ανάπτυξη συνδέεται με το ότι η επαγγελματική ζωή ενός ατόμου δεν αποτελείται μόνο από την περίοδο εξάσκησης ενός ή περισσότερων επαγγελμάτων, αλλά, και από όλες εκείνες τις φάσεις, κατά τις οποίες διαμορφώνονται επιλογές και αποφάσεις που, αρχικά, οδηγούν στην προετοιμασία για ένα επάγγελμα, ύστερα, στην επιλογή ενός επαγγέλματος, και, στη συνέχεια, στην άσκησή του, όπως επίσης και στις ενδιάμεσες αλλαγές και μετακινήσεις σε εργασιακά περιβάλλοντα μέχρι τη στιγμή της συνταξιοδότησης. Δηλαδή, η είσοδος σε ένα επάγγελμα δεν είναι αποτέλεσμα μιας στιγμιαίας απόφασης αλλά μιας μακροχρόνιας διαδικασίας που συμβαδίζει με την ψυχολογική εξέλιξη και ανάπτυξη του ατόμου. Επιπλέον, ένα άτομο εξελίσσεται μέσα στο συγκεκριμένο εργασιακό χώρο όπου απασχολείται. Τέλος, η επαγγελματική εξέλιξη δεν τελειώνει με την

απόσυρση του ατόμου από την ενεργό ζωή, αλλά διαρκεί όσο το άτομο συνεχίζει να έχει κάποια δραστηριότητα η οποία αποβλέπει στο να ωφεληθεί οικονομικά και κοινωνικά το ίδιο και οι άλλοι.

### **3.2.2 Πολυπολιτισμικότητα**

Η παγκοσμιοποίηση της αγοράς εργασίας αλλά και άλλοι παράγοντες (π.χ. πολιτικοί ή κοινωνικοί), που μπορεί να ενισχύουν τη μετανάστευση, έχουν σαν αποτέλεσμα τη μετακίνηση των εργαζομένων από την πατρίδα τους σε άλλες χώρες. Αυτό σημαίνει ότι σε κάθε χώρα αυξάνεται η πιθανότητα να συναντηθούν άτομα από διαφορετικά πολιτιστικά και γλωσσικά περιβάλλοντα τα οποία θα χρειαστεί να αλληλεπιδράσουν δημιουργικά αντιλαμβανόμενα συγχρόνως τις διαφορές, αλλά, και τις ομοιότητές τους στις αξίες, στις στάσεις, στον τρόπο ζωής, στις συνήθειες και στα ήθη τους. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού καλείται, αφ' ενός, να αναπτύξει και να έχει στη διάθεσή του δεξιότητες που θα τον διευκολύνουν στην προσφορά των υπηρεσιών του σε αυτά τα άτομα και, αφ' ετέρου, να διευκολύνει την ανάπτυξη ανάλογων δεξιοτήτων σε αυτά με στόχο την ομαλότερη προσαρμογή τους στο νέο τους περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού χρειάζεται να έχει επίγνωση των προσωπικών αξιών του, της πολιτιστικής κληρονομιάς του, και των στερεότυπων αντιλήψεών του, αλλά και να γνωρίζει, να κατανοεί και να σέβεται τις πεποιθήσεις, τις αξίες και τις ανάγκες των ατόμων από διαφορετικά πολιτιστικά περιβάλλοντα ώστε, στη συνέχεια, να είναι σε θέση να σχεδιάζει και να εφαρμόζει τις πιο κατάλληλες τεχνικές κατά τη συμβουλευτική διαδικασία του Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

### **3.2.3 Ανάπτυξη Βασικών Δεξιοτήτων**

Στην εποχή μας αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο η ανάγκη το κάθε άτομο να αναπτύξει μια σειρά από δεξιότητες, τις λεγόμενες βασικές δεξιότητες ή δεξιότητες σταδιοδρομίας ή αλλιώς δεξιότητες ζωής, που θα του προσφέρουν τη δυνατότητα να προσαρμοστεί ομαλότερα και με επιτυχία στην εργασία του. Πρόκειται για ένα μεγάλο αριθμό δεξιοτήτων που αφορούν στις δεξιότητες επικοινωνίας (προφορική, γραπτή ή μέσω δικτύων), στις δεξιότητες χρήσης Ηλεκτρονικού Υπολογιστή και απόκτησης πληροφορίας, στις τεχνικές και επαγγελματικές δεξιότητες (π.χ. στα επιστημονικά αντικείμενα όπως φυσική, μαθηματικά, ιστορία ή επαγγελματικές δραστηριότητες όπως κομμωτική, μηχανολογία αυτοκινήτου), στις νοητικές δεξιότητες (π.χ. δεξιότητες χειρισμού και επίλυσης προβλημάτων, αναλυτική ικανότητα, κριτική ικανότητα), στις ειδικές δεξιότητες που συνδέονται με κάποιο προσόν ή ταλέντο (π.χ. πρωτοβουλία, δημιουργικότητα, αισθητική, ενσυναίσθηση, ικανότητα λήψης αποφάσεων) και στις δεξιότητες αυτόνομης - ανεξάρτητης εργασίας (π.χ. διαχείριση και αξιοποίηση χρόνου, αξιολόγηση προτεραιοτήτων, μεταφορά της γνώσης και των δεξιοτήτων από ένα πλαίσιο σε ένα άλλο).

### **3.2.4 Δια Βίου Μάθηση**

Η δια βίου μάθηση αναγνωρίζεται ως η αρχή που χρειάζεται να διέπει και να κατευθύνει όλες τις ενέργειες σε όλο το φάσμα της εκπαίδευσης - κατάρτισης. Καθώς κρίνεται ότι η επαγγελματική εκπαίδευση - κατάρτιση δε μπορεί να περιορίζεται σε απλή προσαρμογή του ατόμου σε μια θέση απασχόλησης και ότι χρειάζεται ο διαρκής εμπλουτισμός και η διεύρυνση του περιεχομένου της, η δια βίου μάθηση έχει σα στόχο την παροχή σε κάθε άτομο των ίδιων ευκαιριών για προσαρμογή στις απαιτήσεις των κοινωνικών και οικονομικών αλλαγών και την ενδυνάμωσή του να κινηθεί ελεύθερα σε επαγγελματικούς και εργασιακούς χώρους σε τοπικό, εθνικό και διακρατικό επίπεδο. Στην Ελλάδα, η Γενική Γραμματεία

Εκπαίδευσης Ενηλίκων αλλά και το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων είναι αρμόδιοι φορείς για τη δια βίου μάθηση.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4<sup>ο</sup>

### Η ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

#### 4.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

##### 4.1.1 Προβλήματα

Στην αρχή του 2010 η χώρα μας<sup>10</sup> βρίσκεται σε δεινή θέση αναφορικά με την πραγμάτωση της δια βίου μάθησης. Το γεγονός πιστοποιούν οι εξαιρετικά χαμηλοί δείκτες επίδοσής μας στην εκπαίδευση ενηλίκων και γενικότερα στη Δια βίου Μάθηση.

**α.** Στην έκταση της συμμετοχής ενηλίκων η χώρα μας καταλαμβάνει την 27η θέση από τις 33 χώρες που αξιολογήθηκαν. Σε σχέση δε με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο των 27 (ποσοστό συμμετοχής 9,5%), η επιδόσεις της χώρας (μόλις 2,9% στην Ελλάδα) βρίσκεται στο ένα τρίτο του κοινοτικού μέσου όρου.

**β.** Σε σχέση με τη συμμετοχή στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΕΕΚ) η χώρα μας βρίσκεται στην 4η σειρά από το τέλος. Αναφορικά μάλιστα με το ποσοστό συμμετοχής των εργαζομένων σε σεμινάρια Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ), η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση. (Βλέπε πίνακες).

**γ.** Σε σχέση με τη συγκρότηση του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων με βάση το σχετικό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο, η χώρα μας είναι επίσης στην τελευταία θέση. Από το 2004 και μετά δε σημειώθηκε καμία πρόοδος κι

---

<sup>10</sup> <http://www.opengov.gr/ypepth/?p=30>

επιπλέον δε απουσίαζε συστηματικά από τις αντίστοιχες συναντήσεις των ευρωπαϊκών βοηθητικών οργάνων.

#### **4.1.2 Αιτίες**

**Την «ελληνική υστέρηση» στη Δια βίου Μάθηση πιστοποιούν & ενισχύουν:**

- Η απουσία σύνδεσης της αρχικής με τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση (με ταυτόχρονη μη αποσαφήνιση των ορίων τους) σε συνδυασμό με τον κατακερματισμό και επικάλυψη αρμοδιοτήτων.
- Το ασαφές πλαίσιο αναφορικά με τα προσόντα και τα συναφή επαγγελματικά δικαιώματα.
- Το αποσπασματικό και τυχαίο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών Δια βίου Μάθησης.
- Η πλημμελής διασύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις πραγματικές ανάγκες της εθνικής και ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας.
- Το αμφιβόλου ποιότητας και αποτελεσματικότητας περιεχόμενο της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης, δεδομένης της μέχρι σήμερα απουσίας συστηματικής προς τούτο αξιολόγησης.
- Η ελλιπής συνεργασία μεταξύ Υπουργείου Παιδείας και Υπουργείου Εργασίας.
- Η μη συστηματική διαβούλευση με κοινωνικούς εταίρους, αυτοδιοικητικούς φορείς και την κοινωνία των πολιτών.
- Η έλλειψη σχετικής παράδοσης που θα διευκόλυνε τη θεμελίωση της Δια βίου Μάθησης ως συνιστώσας της ιδιότητας του πολίτη.

#### **4.1.3 Η Εθνική Ανάγκη για μια νέα Πολιτική**

Η Δια βίου Μάθηση αποτελεί στρατηγικό εργαλείο για την υλοποίηση των εθνικών πολιτικών επιλογών δίνοντας προτεραιότητα:



α. στην Ανάπτυξη (πράσινη ανάπτυξη, καινοτομία, ψηφιακός εγγραμματισμός κ.ά.),

β. στην Ένταξη (κοινωνική ενσωμάτωση, ένταξη στην απασχόληση κ.ά.),

γ. στην Παιδεία (διάχυση της γνώσης σε όλη την κοινωνία, ανάπτυξη της προσωπικότητας, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών & των εκπαιδευτών ενηλίκων κ.ά.)

δ. σε ζητήματα μείζονος κοινωνικής σημασίας (περιβαλλοντική εκπαίδευση & ευαισθητοποίηση, κυκλοφοριακή αγωγή κ.ά.).

Η ανάγκη ενός νέου εμπειρικά & ερευνητικά θεμελιωμένου εθνικού στρατηγικού σχεδιασμού της Δια βίου Μάθησης στη χώρα μας είναι φανερή. Η Ελλάδα χρειάζεται και απαιτεί μια νέα πολιτική.

#### **4.1.4 Η νέα Πολιτική για τη Δια βίου Μάθηση**

##### **➤ Αποστολή**

Η νέα Πολιτική εντάσσεται στον ευρύτερο ανασχεδιασμό του αναπτυξιακού μοντέλου της Ελλάδας με αποστολή να δώσει την ιδιαίτερη έμφαση στο προφίλ γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Συγχρόνως, προσβλέπει στο να παράσχει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη Δια βίου Μάθηση με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης, την παροχή δηλαδή μέσω της Δια βίου Μάθησης του δημόσιου αγαθού της παιδείας σε όλους τους πολίτες και ειδικότερα σε όσους το έχουν περισσότερο ανάγκη.

##### **➤ Αρχές**

1. Είναι ανθρωποκεντρική. Το σύνθημα «πρώτα ο μαθητής» ισχύει κι εδώ. Πρώτα ο εκπαιδευόμενος κάθε ηλικίας. Έχει ως αφετηρία τον άνθρωπο (το μαθητή, τον ενήλικα, τον πολίτη) και τις ανάγκες του (γνώσεις,

δεξιότητες και ικανότητες) και όχι τα συμφέροντα των φορέων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

2. Είναι ενεργός & συνεχής και όχι εξαναγκαστική. Η μάθηση δε σταματά με το πέρας της αρχικής εκπαίδευσης και την ενηλικίωση. Είναι μια ανοιχτή και συνεχής ευκαιρία για προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική βελτίωση στη ζωή ενός ανθρώπου.

3. Είναι ολιστική: Δίνει κίνητρα για συμμετοχή σε όλους σε όλη τη διάρκεια του βίου, με δυνατότητα αναγνώρισης & πιστοποίησης μη τυπικών & άτυπων μορφών μάθησης. Δε λαμβάνει χώρα μόνο στα πλαίσια του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος (τυπική εκπαίδευση) αλλά & σε μια ποικιλία εξωσχολικών μη τυπικών & άτυπων μορφών μαθησιακών δραστηριοτήτων (οικογενειακή και επαγγελματική ζωή, ελεύθερο χρόνο, κοινωνικές & αθλητικές δραστηριότητες), οι οποίες θα μπορούν να αναγνωριστούν και να πιστοποιηθούν.

4. Υποστηρίζει την αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Αποσκοπεί στην επικαιροποίηση των γνώσεων & δεξιοτήτων των εργαζομένων ενόψει των ραγδαία μεταβαλλόμενων συνθηκών εργασίας με έγκαιρη διάγνωση των αναγκών της αγοράς εργασίας σε τοπικό και εθνικό επίπεδο και διασύνδεσής τους με τις παρεχόμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες. Παράλληλα συμβάλλει στην επίτευξη των οριζόντιων στόχων της πολιτικής μας όπως στην πράσινη ανάπτυξη, στην καινοτομία, στην τεχνολογία.

5. Υποστηρίζει την κοινωνική ένταξη. Αποσκοπεί στην αποφυγή της κοινωνικής & επαγγελματικής υποβάθμισης ευάλωτων ομάδων με έγκαιρη διάγνωση των αναγκών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Λειτουργεί αντισταθμιστικά & παρέχει στις ομάδες που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό ένα ικανοποιητικό επίπεδο επιδόσεων στις βασικές δεξιότητες και ένα επαρκές επίπεδο εξειδικευμένων επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων με στόχο να διασφαλίσει την κοινωνική και επαγγελματική τους ένταξη.

6. Στοχεύει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου καθώς και στην καλλιέργεια κοινωνικών και πολιτικών συμπεριφορών συμβατών με τις νέες συνθήκες. Ειδικότερα, παρέχει τα εφόδια στο σύγχρονο άνθρωπο για την ενεργητική συμμετοχή του στα κοινά και τη δημιουργική προσαρμογή του στις δύσκολες και μεταβαλλόμενες οικονομικοκοινωνικές συνθήκες. Αποτελεί το κύριο μέσο για την ανάπτυξη της ιδιότητας του ενεργού και ενημερωμένου πολίτη.

#### ➤ Στόχοι

##### **Οι κεντρικοί ποσοτικοί στόχοι είναι:**

1. Η ουσιαστική και καταλυτική αύξηση της συνολικής Έκτασης της Συμμετοχής Ενηλίκων' σε δραστηριότητες δια βίου μάθησης στον ενεργό πληθυσμό από το 2.9% που είναι σήμερα στο 5% το 2013.

2. Ο διπλασιασμός (100%) της εθνικής συμμετοχής στην 'Γενική Εκπαίδευση' ενηλίκων μέσα από τις δραστηριότητες στη Δια Βίου Μάθηση (π.χ. Σχολεία Β' Ευκαιρίας, Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Εκπαίδευση Γ' ηλικίας).

3. Η αύξηση άνω του 50% της συμμετοχής ενηλίκων στη 'Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση', αφενός για την καταπολέμηση της ανεργίας μέσω της 'κατάρτισης ανέργων', αφετέρου για την 'κατάρτιση εργαζομένων' σε όλες τις εκφάνσεις της, είτε ενδο-επιχειρησιακά είτε σε συνεργασία με συνεργαζόμενους φορείς.

**Θεμελιώδης μας επιδίωξη είναι η ποιοτική αναβάθμιση της δια βίου μάθησης. Συγκεκριμένα:**

1. Διασφάλιση της ποιότητας παντού: στους εκπαιδευτές, στην επιμόρφωση των εκπαιδευτών, στα γνωστικά αντικείμενα και στο μαθησιακό υλικό, στους χώρους και τις υποδομές, στις διαδικασίες αξιολόγησης και πιστοποίησης. Στο πλαίσιο της διασφάλισης ποιότητας προβλέπονται μέτρα διοργάνωσης πιλοτικών προγραμμάτων, διάδοσης και ανταλλαγής θετικών πρακτικών, αξιοποίησης της διεθνούς εμπειρίας,

έρευνας. Ιδιαίτερη μέριμνα πρόκειται να ληφθεί για την επιμόρφωση των επιτελικών στελεχών Δια βίου Μάθησης που υπηρετούν τόσο σε φορείς σχεδιασμού και χάραξης πολιτικής όσο & σε φορείς υλοποίησης αυτής.

2. Ανάπτυξη νέων παιδαγωγικών μεθόδων με στροφή στη βιωματική μάθηση, στη μάθηση εξ αποστάσεως, στο e-learning, σε μικτές μορφές μάθησης (blended learning). Η ανάπτυξη νέων παιδαγωγικών μεθόδων θα συνοδεύεται από διαδικασίες αναγνώρισης και πιστοποίησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων, ανεξάρτητα από τη μέθοδο με την οποία αυτά αποκτήθηκαν.

3. Εξορθολογισμός και σαφήνεια των προσόντων που αποκτούνται από τη Δια βίου Μάθηση και συσχέτιση τους με την αγορά εργασίας σε ελληνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για τη διασφάλιση της κινητικότητας των εκπαιδευομένων και του εργατικού δυναμικού. Συγκροτείται το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (NQF), με το οποίο συνδέονται όλες οι μορφές τυπικής, μη τυπικής και άτυπης μάθησης. Τα προσόντα που θα αποκτούν οι πολίτες μέσω της Δια βίου Μάθησης, καταγράφονται σε εθνικούς περιγραφικούς δείκτες και κατατάσσονται σε επίπεδα λαμβάνοντας υπόψη τα 8 επίπεδα του Ευρωπαϊκού Πλαισίου.

4. Εξορθολογισμός του πλέγματος σχετικών φορέων και θεσμών για να αποφευχθεί η επικάλυψη αρμοδιοτήτων, να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους και η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση πόρων.

5. Ορθολογική κατανομή και αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων στα πλαίσια του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ). Σχεδιάζουμε τις σχετικές συγχρηματοδοτούμενες δράσεις του ΕΣΠΑ (από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση» και «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού») με γνώμονα την αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων και με στόχο τη διαμόρφωση και στήριξη

προγραμμάτων τυπικής και άτυπης κατάρτισης που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και της κοινωνίας.

Επικεντρώνουμε σε προγράμματα που διαθέτουν ποιότητα και βιωσιμότητα (δυνατότητα διάρκειας) και δίνουμε έμφαση στη χρηματοδότηση σύγχρονων ηλεκτρονικών υποδομών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση καθώς και στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού.

### **Τα συστατικά στοιχεία της νέας πολιτικής**

1. Δημιουργούμε νέο θεσμικό πλαίσιο το οποίο αποτυπώνει με σαφήνεια τα κύρια χαρακτηριστικά της σύγχρονης Δια βίου Μάθησης, διασφαλίζει την ποιότητα όλων των δομών όπως και τη δυνατότητα διασύνδεσης και συνεργασίας τους και θα πιστοποιεί το τελικό μαθησιακό αποτέλεσμα, εκσυγχρονίζει το θεσμικό πλαίσιο στο Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ), ώστε να ανταποκρίνεται πλήρως στις απαιτήσεις της εποχής. Η εφαρμογή του νέου θεσμικού πλαισίου θα επιφέρει ευρύτατες οργανωτικές και διαρθρωτικές αλλαγές, οι οποίες θα επιτρέψουν την απαγκίστρωση από τις υφιστάμενες δύσκαμπτες, γραφειοκρατικές και αναποτελεσματικές πρακτικές.

2. Επανασυγκροτείται η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και αναβαθμίζεται ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στην Εθνική Επιτροπή Δια Βίου Μάθησης.

3. Κάθε πολίτης αποκτά δικαίωμα πρόσβασης & ενθαρρύνεται να συμμετέχει σε δραστηριότητες εκπαίδευσης καθόλη την διάρκεια της ζωής του. Οργανώνουμε το Europass & το Ατομικό Μητρώο Δια Βίου Μάθησης για κάθε πολίτη, ώστε η συμμετοχή του να αναγνωρίζεται και να προσμετράται.

4. Το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης (ΕΚΕΠΣ) αλλάζει και αποκτά νέο διευρυμένο ρόλο που θα το αναδεικνύει ως τον εθνικό επιτελικό φορέα πιστοποίησης. Το ΕΚΕΠΣ αναλαμβάνει την πιστοποίηση όλων των

παρόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης (Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών, γενικά το σύνολο της μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης). Συγκροτείται το Εθνικό Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων που θα αφορά όλες τις μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ταυτόχρονα μελετάται ο νέος ρόλος του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ) με αξιοποίηση της τεχνογνωσίας του, ώστε τελικά να αρθεί το ασυμβίβαστο της δραστηριότητας παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης παράλληλα με εκείνης της πιστοποίησης μαθησιακών αποτελεσμάτων και να σταματήσουν επικαλύψεις αρμοδιοτήτων.

5. Συγκροτείται μέσα στο 2010 το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων με στόχο τη συνολική θεώρηση της μάθησης και έμφαση στα αποτελέσματα των μαθησιακών δραστηριοτήτων, τα οποία κατανέμονται σε τρεις γενικές κατηγορίες: γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες. Το προτεινόμενο ελληνικό πλαίσιο προσόντων δημιουργείται με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και θα τεθεί σε δημόσια διαβούλευση στις 25 Φεβρουαρίου του 2010. Στόχος μας είναι μέχρι το τέλος του 2012 να έχει ολοκληρωθεί η αντιστοίχιση του Εθνικού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων με το Ευρωπαϊκό.

6. Ενισχύονται οι θεσμοί της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων ή τα προγράμματα διδασκαλίας Νέας Ελληνικής για μετανάστες συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη και στη διαμόρφωση ενεργών και ενημερωμένων πολιτών. Αναβαθμίζεται ο ρόλος των Κέντρων Συνοδευτικών – Υποστηρικτικών Υπηρεσιών.

7. Ενισχύεται ο ρόλος του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) και η συμμετοχή σε αυτό. Εξετάζεται η δυνατότητα διαμόρφωσης ευέλικτων επιμορφωτικών προγραμμάτων, που καλύπτουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες, εργαζομένων στον κοινωνικό, οικονομικό & πολιτιστικό τομέα.

8. Ιδιαίτερη έμφαση δίνουμε τέλος στον επαγγελματικό προσανατολισμό και δεσμευόμαστε για αναβάθμιση του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ). Επενδύουμε στη διαμόρφωση ενός αξιόπιστου και συνεκτικού συστήματος επαγγελματικού προσανατολισμού, το οποίο παρέχει πληροφόρηση και εξατομικευμένη υποστήριξη, διά ζώσης και μέσω του διαδικτύου, που ξεκινάει από τους μαθητές του Γυμνασίου/Λυκείου και συνοδεύει δια βίου το σύνολο των πολιτών. Το σύστημα αυτό παρέχει επίσης, όλες τις απαιτούμενες υπηρεσίες, ώστε να βελτιώνουμε συνεχώς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των επαγγελματιών συμβούλων. Προς το σκοπό αυτό θα αξιοποιηθούν πλήρως οι πόροι των σχετικών δράσεων που προβλέπονται στους Άξονες Προτεραιότητας 4 έως 6 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση» του ΕΣΠΑ καθώς και στις σχετικές κατηγορίες παρέμβασης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».

9. Με στόχο την εξασφάλιση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και μέτρων Δια βίου Μάθησης στη χώρα μας, το Υπουργείο Παιδείας θα προχωρήσει στη σύσταση μια νέας Μονάδας Έρευνας και Καινοτομίας για τη μελέτη της διεθνούς εμπειρίας, την ενσωμάτωση των καλών πρακτικών και την υιοθέτηση μέτρων διασφάλισης ποιότητας.

### **Η υλοποίηση της νέας πολιτικής**

#### **Στρατηγική**

1. Από τους στόχους στα μετρήσιμα αποτελέσματα: Η υλοποίηση της νέα πολιτικής για τη Δια βίου Μάθηση χαρακτηρίζεται από την εμπειρική στροφή στη βάση θεμελιωμένων και μετρήσιμων δεδομένων. Θέτουμε συγκεκριμένους στόχους με βάση τις πολιτικές μας προτεραιότητες και επιδιώκουμε να τους πετύχουμε με καθορισμένες στρατηγικές σε ορίζοντα τετραετίας.

2. Συνεχές & ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης υλοποίησης: Η παρακολούθηση της επίτευξης των ποσοτικών στόχων πραγματοποιείται σε εξαμηνιαία βάση τόσο σε επίπεδο περιφέρειας όσο & σε εθνικό επίπεδο με στόχο την έγκαιρη διάγνωση τυχόν προβλημάτων & δυσλειτουργιών & την άμεση αντιμετώπισή τους.

3. Ενδυναμωμένος φορέας υλοποίησης: Για την υλοποίηση του νέου αυτού πλαισίου κανόνων και αρχών στον τομέα της Δια βίου Μάθησης, το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων έχει συντονιστικό και επιτελικό ρόλο, με σκοπό την εξασφάλιση της συνεκτικότητας και αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων από όλο το πλέγμα θεσμών και φορέων παρεμβάσεων. Έχουμε πλήρη επίγνωση της ανάγκης για μια ριζικά νέα εθνική πολιτική Δια βίου μάθησης και υπ' αυτή την έννοια δεν είναι τυχαία η μετονομασία του Υπουργείου Παιδείας με την ένθεση της Δια βίου Μάθησης. Αποτελεί σαφή συμβολική και υλική αποτύπωση των προθέσεων και των οραμάτων μας.

4. Συμμετοχική υλοποίηση: Οι ανωτέρω στόχοι για τη Δια βίου Μάθηση δεν μπορούν να επιτευχθούν χωρίς την ουσιαστική και ενεργό συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ιδιαίτερα δε ως προς το σκέλος της Δια βίου Μάθησης που στοχεύει στην κοινωνική ένταξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, η τοπική αυτοδιοίκηση καλείται να αναλάβει το θεσμικό πρωταγωνιστικό της ρόλο στη βελτίωση των εθνικών μας επιδόσεων. Οι αυτοδιοικητικοί φορείς καλούνται να ορίσουν τους δικούς τους ποσοτικούς στόχους σε επίπεδο περιφέρειας με βάση τις προτεραιότητες και τις ανάγκες της κάθε περιφέρειας. Αντίστοιχη είναι η ενεργός συμβολή των κοινωνικών εταίρων μέσω ενός Εθνικού Δικτύου Δια βίου Μάθησης. Η Δημιουργία ενός Εθνικού Δικτύου Δια βίου Μάθησης

### **Αναγκαιότητα συμμετοχικής υλοποίησης**



1. Κρίσιμης και καθοριστικής σημασίας είναι η ενεργός συμβολή των Κοινωνικών Εταίρων τόσο στην αποτελεσματικότητα της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, όσο και στη διασφάλιση της διασύνδεσής της με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας.

2. Η υλοποίηση των στόχων αυτών απαιτεί διαρθρωτικές και δομικές αλλαγές στην Δια βίου Μάθηση. Δημιουργούμε το Εθνικό Δίκτυο Δια Βίου Μάθησης της Ελλάδας και αναθεωρούμε και εκσυγχρονίζουμε το Εθνικό Σύστημα για τη Σύνδεση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ).

3. Στο Εθνικό Δίκτυο Δια Βίου Μάθησης συμμετέχουν οι κοινωνικοί εταίροι και όλοι οι πολίτες σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού, εφαρμογής και αξιολόγησης των δραστηριοτήτων του.

#### **4.1.5 Κατευθύνσεις του Εθνικού Δικτύου Δια βίου Μάθησης**

Άρση των εκπαιδευτικών αδιεξόδων: σαφής διασύνδεση των επιμέρους μορφών της εκπαίδευσης και κατάρτισης (αρχικής και συνεχιζόμενης, τυπικής, μη τυπικής και άτυπης).

Η διασφάλιση της διαφάνειας και διασύνδεσης μεταξύ τους ώστε να διασφαλίζεται η ισότητα ευκαιριών και η ευελιξία επιλογής της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής πορείας του ατόμου, από όποιο σημείο του εκπαιδευτικού συστήματος και αν ξεκινά.

Ο προσανατολισμός στο αποτέλεσμα της μάθησης, μέσα από ένα ενιαίο αξιόπιστο εθνικό πλαίσιο αξιολόγησης και πιστοποίησης των εκροών, ανεξάρτητα από τον τρόπο και την διαδρομή απόκτησής τους.

#### **4.1.6 Στόχοι του Εθνικού Δικτύου Δια βίου Μάθησης**

1. Η δημιουργία ενιαίου εθνικού πλαισίου αξιολόγησης και πιστοποίησης για όλες τις μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων (δημόσιων, ιδιωτικών και κοινωνικών – τυπικών, μη τυπικών και άτυπων) με

εσωτερικές, ευέλικτες διαφοροποιήσεις ανάλογα με τη μορφή κατάρτισης ή εκπαίδευσης.

2. Η συγκρότηση ενιαίου εθνικού πλαισίου αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων και πιστοποίησης γνώσεων, δεξιοτήτων, ικανοτήτων.

3. Η συστηματοποίηση της ανίχνευσης και διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας και των επαγγελματικών και επιμορφωτικών αναγκών των πολιτών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

4. Η διασφάλιση του δικαιώματος σε κάθε πολίτη στην πρόσβαση σε όλες εκείνες τις επιμορφωτικές δραστηριότητες, που στοχεύουν στην ολοκλήρωση της προσωπικότητάς του και στην απρόσκοπτη ένταξη και ενσωμάτωσή στους στο κοινωνικό γίγνεσθαι με έμφαση στις κοινωνικά ευπαθείς και κοινωνικά ευάλωτες ομάδες.

5. Η διαρκής και ουσιαστική επιμόρφωση των εκπαιδευτών ενηλίκων ώστε πέρα από εξειδικευμένες γνώσεις να μπορούν να ανταποκρίνονται και στα παιδαγωγικά τους καθήκοντα.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5<sup>ο</sup>

### ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

#### 5.1 Η ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ<sup>11</sup>

Η νέα Πολιτική εντάσσεται στον ευρύτερο ανασχεδιασμό του αναπτυξιακού μοντέλου της Ελλάδας με αποστολή να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στο προφίλ γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Συγχρόνως, προσβλέπει στο να παράσχει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διά βίου μάθηση με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης, την παροχή δηλαδή μέσω της διά βίου μάθησης του δημόσιου αγαθού της παιδείας σε όλους τους πολίτες και ειδικότερα σε όσους το έχουν περισσότερη ανάγκη.

Θεμελιώδης επιδίωξη είναι η αναβάθμιση της διά βίου μάθησης. Συγκεκριμένα:

- ✓ Ουσιαστική και καταλυτική αύξηση της συμμετοχής ενηλίκων σε δραστηριότητες διά βίου μάθησης
- ✓ Αύξηση της εθνικής συμμετοχής στην γενική εκπαίδευση ενηλίκων μέσα από τις δραστηριότητες στη διά βίου μάθηση
- ✓ Αύξηση της συμμετοχής ενηλίκων στη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση
- ✓ Δημιουργία ενιαίου εθνικού πλαισίου αξιολόγησης και πιστοποίησης για όλες τις μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων
- ✓ Συγκρότηση ενιαίου εθνικού πλαισίου αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων και πιστοποίησης γνώσεων, δεξιοτήτων, ικανοτήτων

---

<sup>11</sup> <http://www.gsae.edu.gr/>

- ✓ Συστηματοποίηση της ανίχνευσης και διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας
- ✓ Διασφάλιση του δικαιώματος σε κάθε πολίτη στην πρόσβαση σε όλες εκείνες τις επιμορφωτικές δραστηριότητες, που στοχεύουν στην ολοκλήρωση της προσωπικότητάς του με έμφαση στις κοινωνικά ευπαθείς και κοινωνικά ευάλωτες ομάδες
- ✓ Διαρκής και ουσιαστική επιμόρφωση των εκπαιδευτών ενηλίκων
- ✓ Διασφάλιση της ποιότητας
- ✓ Ανάπτυξη νέων παιδαγωγικών μεθόδων
- ✓ Εξορθολογισμός και σαφήνεια των προσόντων
- ✓ Εξορθολογισμός του πλέγματος σχετικών φορέων και θεσμών
- ✓ Ορθολογική κατανομή και αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων

Σήμερα, στο πλαίσιο αναδιαμόρφωσης της πολιτικής της Διά Βίου Μάθησης στην Ελλάδα:

- Διεξάγονται με επιτυχία όλα τα προγράμματα διά βίου μάθησης.
- Αξιολογούνται, εκσυγχρονίζονται και αναβαθμίζονται τα προγράμματα εκπαίδευσης διά βίου μάθησης.
- Προετοιμάζεται το νέο θεσμικό πλαίσιο που θα καθορίσει και θα περιγράψει τις αρχές, τους στόχους και τις λειτουργίες της διά βίου μάθησης, καθώς επίσης και τα εργαλεία (πολιτικά, διοικητικά, οικονομικά) που συντελούν στην ανάπτυξή τους.

Η προετοιμασία του νέου νομοσχεδίου στηρίζεται στο κείμενο πολιτικών κατευθύνσεων για την οργάνωση της διά βίου μάθησης, το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση. Όταν ολοκληρωθεί η διαμόρφωση του σχετικού νομοσχεδίου θα τεθεί εκ νέου σε δημόσια διαβούλευση στο δικτυακό τόπο διαβούλευσης του Υπουργείου Παιδείας Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.

## 5.2 ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

### 5.2.1 Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.)<sup>12</sup>

Το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου το οποίο υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.).

Βασικός σκοπός του είναι η Τεχνολογική και Επιστημονική υποστήριξη των προγραμμάτων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. και η υλοποίηση ενεργειών που αφορούν στη δια βίου μάθηση (Φ.Ε.Κ. 90/τ.α'/2-5-2001/ν.2909).

Το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο και τον Διευθύνοντα Σύμβουλο.

Το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. υποστηρίζει τη λειτουργία των δομών και των αυτόνομων εκπαιδευτικών προγραμμάτων μετά από ανάθεση της Γ.Γ.Δ.Β.Μ.:

#### I. Δομές:

- Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Κ.Ε.Ε.)
- Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)
- Σχολές Γονέων (Σχ.Γ.)

#### II. Αυτόνομα Προγράμματα:

- Εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας ως δεύτερης σε εργαζόμενους μετανάστες
- Εκπαίδευση ενηλίκων στη διαχείριση κινδύνων, κρίσεων και την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών και καταστροφών (ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ)
- Εκπαίδευση ενηλίκων στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων στις νέες τεχνολογίες (ΗΡΩΝ)
- Εκπαίδευση αγροτών για την ανάληψη δράσεων στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας
- Αγωγή Υγείας - Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα - AIDS

<sup>12</sup> <http://www.gsae.edu.gr/index.php/fideke>

➤ Ερευνητικά και πιλοτικά προγράμματα

### 5.2.2 Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (Ν.Ε.Λ.Ε.)

Οι Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (Ν.Ε.Λ.Ε.), φορείς υλοποίησης επιμορφωτικών προγραμμάτων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ, αποτελούν αυτοτελείς δημόσιες υπηρεσίες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Σε κάθε νομό η Ν.Ε.Λ.Ε. συγκροτείται με απόφαση του νομάρχη, από εκπροσώπους τους οποίους προτείνουν οι συμμετέχοντες τοπικοί φορείς (Τοπική Αυτοδιοίκηση, Εργατικό Κέντρο, Ένωση Αγροτικών ή Γεωργικών Συνεταιρισμών, Ο.Α.Ε.Δ. κ.ά.).

Οι αρμοδιότητές της συνίστανται στο συντονισμό του επιμορφωτικού έργου σε επίπεδο νομού (έγκριση επιμορφωτικών προγραμμάτων, πρόσληψη επιμορφωτών κτλ.), σύμφωνα με τις τοπικές ανάγκες και τις κατευθύνσεις της Γ.Γ.Δ.Β.Μ Για την υλοποίηση των προγραμμάτων λειτουργεί σε κάθε νομό γραφείο Ν.Ε.Λ.Ε., το οποίο στελεχώνεται από μόνιμους και αποσπασμένους υπαλλήλους (Γραμματέας και προσωπικό).

Από το 2005 προσφέρονται επιμορφωτικά προγράμματα στις παρακάτω θεματικές ενότητες:

Α. Πολιτισμός - Τέχνες

Β. Κοινωνική Οικονομία - Επιχειρηματικότητα

Γ. Αγωγή των Πολιτών

Δ. Προγράμματα για Α.Μ.Ε.Α.

Τα τμήματα μάθησης λειτουργούν ως ολιγομελείς ομάδες, με εξειδικευμένους εκπαιδευτές και κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό, ενώ στους συμμετέχοντες χορηγείται "Πιστοποιητικό Επιμόρφωσης".

Τα προγράμματα των Ν.Ε.Λ.Ε. χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ).

#### **Ι. Συνοπτικό ιστορικό δραστηριοτήτων**

Η Λαϊκή Επιμόρφωση ως δραστηριότητα εμφανίζεται στην Ελλάδα με το νόμο 4397/29, με κύριο θέμα το πρόβλημα του αναλφαβητισμού ενηλίκων. Ακολουθούν διάφορες νομοθετικές παρεμβάσεις, χωρίς όμως ιστορική συνέχεια και το 1981 ο θεσμός της Λαϊκής Επιμόρφωσης ενεργοποιείται ως κεντρικός άξονας επιμορφωτικής πολιτικής. Στα επόμενα χρόνια, η λειτουργία των Ν.Ε.Λ.Ε. ενισχύεται και αποτελούν πλέον δίκτυο πανελλαδικής εμβέλειας που καλύπτει και τις πιο απομακρυσμένες περιοχές. Το περιεχόμενο της παρεχόμενης εκπαίδευσης αφορά θέματα αλφαβητισμού και συμπλήρωσης βασικής παιδείας, κοινωνικά και πολιτιστικά θέματα, επαγγελματική προκατάρτιση και κατάρτιση και απευθύνεται στο γενικό πληθυσμό, αλλά και σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Μετά από διαδοχικές νομοθετικές παρεμβάσεις που αφορούν τόσο τη Γ.Γ.Δ.Β.Μ. όσο και τις Ν.Ε.Λ.Ε., το 1994, με την ίδρυση της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης (νόμος 2218/94), οι Ν.Ε.Λ.Ε. μεταφέρονται μαζί με άλλες δημόσιες υπηρεσίες στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση.

## **II. Η Συνεργασία Γ.Γ.Δ.Β.Μ. και Ν.Ε.Λ.Ε.**

Η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.), στο πλαίσιο της ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της, συνεργάζεται με τις Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (Ν.Ε.Λ.Ε.). Η συνεργασία της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. με τις Ν.Ε.Λ.Ε. καλύπτει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που αφορούν στους τομείς της εκπαίδευσης, της επιμόρφωσης και της επαγγελματικής κατάρτισης και ρυθμίζεται από το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο.

Το τελευταίο χρονικό διάστημα καταβάλλεται σημαντική προσπάθεια για τον καλύτερο συντονισμό των δράσεων των δύο φορέων. Η ανάπτυξη της συνεργασίας στηρίζεται στη διάκριση των θεματικών ενοτήτων και στην κατανομή τους ανάμεσα στους δύο φορείς ώστε να αποφεύγονται οι επικαλύψεις και να επιτυγχάνεται μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6<sup>ο</sup>

### Η ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

#### 6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η χάραξη Εθνικής Στρατηγικής για τη Διά Βίου Μάθηση 2007 - 2013 αποτελεί δέσμευση προς την Ε.Ε., την οποία είχε αναλάβει η Ελλάδα στα πλαίσια του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος για τη Στρατηγική της Λισσαβόνας, καθώς και του Εθνικού Προγράμματος για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010. Το Γραφείο Προγραμματισμού, ως η αρμόδια Υπηρεσία για το εν λόγω Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα, ανέλαβε πρωτοβουλία για το συντονισμό των εργασιών Συντονιστικής Επιτροπής, υπό την προεδρία του, η οποία και ετοίμασε την Εθνική Στρατηγική για τη Διά Βίου Μάθηση στην Ελλάδα.

Η Συντονιστική Επιτροπή, αποτελείτο από εκπροσώπους των Υπουργείων /Υπηρεσιών και Οργανισμών που συμμετέχουν σήμερα στην Τεχνική Επιτροπή δηλαδή από το Γραφείο Προγραμματισμού (ως Πρόεδρος), το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Κέντρο Παραγωγικότητας και την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού. Η στρατηγική, συζητήθηκε σε μία σύσκεψη ευρείας συμμετοχής όπως τη σημερινή, στην οποία εκπροσωπήθηκαν οι βασικές εμπλεκόμενες υπηρεσίες στη ΔΒΜ και οι κοινωνικοί εταίροι. Στη συνέχεια εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο και διαβιβάστηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Με την ευκαιρία αυτή, ευχαριστούμε όλους όσους συνέβαλαν στην ετοιμασία της Έκθεσης.



Στην Έκθεση αποτυπώνονται το όραμα, η στρατηγική επιδίωξη, οι άξονες προτεραιότητας και οι στρατηγικοί στόχοι, καθώς και οι κατηγορίες δράσεων, για την στο μέγιστο δυνατό βαθμό αποτελεσματικότερη συμβολή των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην αξιοποίηση της γνώσης και της καινοτομίας, ως βασικότερων παραγόντων για την επίτευξη της κεντρικής στόχευσης της στρατηγικής της Λισσαβόνας, για περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και κοινωνική συνοχή και σε τελευταία ανάλυση, για την κοινωνικό-οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Η Έκθεση αποτελείται από επτά κεφάλαια, τα οποία καλύπτουν τα ακόλουθα θέματα:

- α. Όραμα για τη Διά Βίου Μάθηση 2007-2013 στην Ελλάδα.
- β. Διαμορφούμενο στην Ε.Ε. περιβάλλον για τη Διά Βίου Μάθηση.
- γ. Υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα και αξιολόγηση και σύγκρισή της με την κατάσταση στην Ε.Ε.
- δ. Στρατηγική επιδίωξη και στόχοι.
- ε. Άξονες προτεραιότητας και κατηγορίες δράσεων ανά άξονα.
- στ. Στρατηγικές Χρηματοδότησης.
- ζ. Ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς (δείκτες) και στοχεύσεις Διά Βίου Μάθησης στην Ελλάδα.

Το όραμα της Ελλάδας ως προς τη ΔΒΜ είναι η διαμόρφωση ενός συστήματος που να διασφαλίζει ότι όλα τα άτομα θα έχουν την παρώθηση, τη στήριξη, και τα μέσα για μάθηση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, με στόχο να συμμετέχουν ενεργά και ισότιμα στην ενίσχυση της παραγωγικότητας, της καινοτομίας, της ανταγωνιστικότητας και του δυναμισμού της χώρας.

Για την προώθηση της ΔΒΜ, η Ελλάδα δρα προσαρμοζόμενη στην «Ανανεωμένη Στρατηγική της Λισσαβόνας», στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010», στην «Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης» κ.ά. Η συγκριτική αξιολόγηση των επιδόσεων της Ελλάδας

με το μέσο όρο των επιδόσεων της Ε.Ε. είναι ενθαρρυντική για την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση της μεγάλης έφεσης των Ελλήνων πολιτών προς τη μάθηση.

Ως χαρακτηριστικοί συγκριτικοί δείκτες των εν λόγω επιδόσεων, θα μπορούσαν να αναφερθούν οι ακόλουθοι:

Το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 20-24 ετών που συμπλήρωσε τουλάχιστον δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανήλθε το 2007 στο 85,8% και εξακολουθεί να υπερβαίνει το μέσο όρο της ΕΕ που ήταν 78,1%. Το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών με προσόντα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έφθασε το 33,1 % το 2007, σε σύγκριση με 23,4% που είναι ο μέσος όρος της ΕΕ. Επίσης το συνολικό ποσοστό απασχόλησης ατόμων ηλικίας 15-64 ετών ανήλθε στο 71% το 2007 έναντι 69,6% του 2006, το οποίο είναι υψηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ (65,4 % και 64,7%, αντίστοιχα) επίδοση ιδιαίτερης σημασίας για τους σκοπούς του παρόντος σχεδίου στους οποίους εξέχουσα θέση κατέχει η προώθηση της απασχολησιμότητας μέσω της Διά Βίου Μάθησης.

Εξαίρεση των ψηλών αυτών επιδόσεων αποτελεί το ποσοστό συμμετοχής των ατόμων ηλικίας 25-64 ετών σε προγράμματα ΔΒΜ το οποίο, αν και μικρότερο του αντίστοιχου δείκτη της Ε.Ε. σημείωσε συνεχή αύξηση και ανήλθε από 3,7% το 2000 σε 8,4% το 2007 σε σύγκριση με 9,7 % του αντίστοιχου μέσου όρου της Ε.Ε.

Η προσπάθεια που αναλαμβάνεται, για την υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Διά Βίου Μάθησης, είναι η διόρθωση των αδυναμιών του υφιστάμενου συστήματος και δράσεων και η εισαγωγή νέων δράσεων στη βάση ενιαίας πολιτικής, που θα διαπνέεται από το όραμα της στρατηγικής ΔΒΜ και θα διασφαλίζει συνεκτικές συνέργειες μεταξύ των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων των συστημάτων αυτών και των παρουσιαζόμενων ευκαιριών και προκλήσεων.

Η Στρατηγική βασίζεται σε τέσσερις άξονες προτεραιότητας/στρατηγικούς στόχους, κάτω από τους οποίους προτείνονται κατηγορίες δράσεων και ενδεικτικές επιμέρους δράσεις.

## **6.2 ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ/ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ<sup>13</sup>**

### **6.2.1 1ος Άξονας Προτεραιότητας/ Στρατηγικός Στόχος:**

Προώθηση της Πρόσβασης και της Συμμετοχής Όλων στη Δια Βίου Μάθηση.

#### *I. Προώθηση της πρόσβασης και παραμονής στην εκπαίδευση για όλους*

- Καλλιέργεια δεξιοτήτων διά βίου μάθησης και γενικά βασικών δεξιοτήτων και κριτικής σκέψης στην εκπαίδευση,
- Υιοθέτηση ευέλικτων μεθόδων εκπαίδευσης /κατάρτισης (π.χ. μέσω της τεχνολογίας),
- Ενδυνάμωση του συντονισμού μεταξύ των Υπουργείων Παιδείας και Εργασίας.

#### *II. Προώθηση της ένταξης/επανένταξης στην αγορά εργασίας*

- Έμφαση στην κατάρτιση στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας.
- Παροχή αρχικής κατάρτισης του εργατικού δυναμικού για την κάλυψη των ελλείψεων σε ορισμένους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας.

#### *III. Προώθηση της Διά Βίου Μάθησης των απασχολουμένων και στήριξη των επιχειρήσεων*

- Συνεχής εμπλοκή του ατόμου σε μαθησιακά προγράμματα,
- Κατάρτιση των εργαζομένων για την απόκτηση επιχειρηματικών δεξιοτήτων, δεξιοτήτων για την έρευνα και καινοτομία και την αύξηση της παραγωγικότητας.

#### *IV. Προώθηση της Διά Βίου Μάθησης στο δημόσιο τομέα*

---

<sup>13</sup> <http://www.gsae.edu.gr/>

- Εκπαίδευση και κατάρτιση των εργαζόμενων στο δημόσιο τομέα,
- Ενίσχυση της στρατηγικής, διοικητικής και διευθυντικής ικανότητας των ανώτερων και ανώτατων στελεχών της δημόσιας διοίκησης.

### 6.2.2 2ος Άξονας Προτεραιότητας/ Στρατηγικός Στόχος:

Ενίσχυση των Υποδομών και Συστημάτων Διά Βίου Μάθησης.

#### *I. Βελτίωση και Ενίσχυση των Υποδομών και του Περιεχομένου της Εκπαίδευσης*

- Υιοθέτηση στρατηγικών δια βίου μάθησης στα πλαίσια της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, όπως βελτίωση των συστημάτων διορισμού, αξιολόγησης, και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών κ.ά.
- Ανάπτυξη συστηματικότερων συνεκτικών συνεργιών μεταξύ των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

#### *II. Ενίσχυση των Υποδομών και του Περιεχομένου της Κατάρτισης*

- Ενίσχυση της Υποδομής Κατάρτισης Ιδρυμάτων και Επιχειρήσεων με αξιοποίηση της τεχνολογίας και τη δημιουργία δικτύων επικοινωνίας με τα κράτη μέλη της Ε.Ε.
- Αξιολόγηση και Πιστοποίηση των Συντελεστών Παροχής Κατάρτισης, με προώθηση νέου συστήματος αξιολόγησης και πιστοποίησης των συντελεστών και των σχεδίων κατάρτισης και αναβάθμισης των εκπαιδευτών.

#### *III. Προώθηση Εθνικού Συστήματος Προσόντων*

- Διασφάλιση της διαφάνειας/αναγνώρισης/συγκρισιμότητας των προσόντων που αποκτούνται μέσω της Διά Βίου Μάθησης, κυρίως με, σταδιακή εισαγωγή του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων και του Ενιαίου Κοινοτικού Πλαισίου «Europass» για τη διαφάνεια των Προσόντων και Ικανοτήτων, καθώς και τη σταδιακή δημιουργία Συστήματος Επαγγελματικών Προσόντων στην Ελλάδα.

### 6.2.3 3ος Άξονας Προτεραιότητας/ Στρατηγικός Στόχος:

Έρευνα και Ανάπτυξη για Στήριξη της Διά Βίου Μάθησης.

- I. Έρευνα για τις Τάσεις και Προβλέψεις Αναγκών Δια Βίου Μάθησης
- II. Έρευνα για την υποστήριξη της πολιτικής για την Ανάπτυξη των Συστημάτων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
- III. Αξιολόγηση των Επιδράσεων της Δια Βίου Μάθησης στην Αύξηση της Παραγωγικότητας και Ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας
  - Προώθηση έρευνας για τη διαπίστωση των επιδράσεων της Διά Βίου Μάθησης στην Ανάπτυξη της Οικονομίας, του ανθρώπινου δυναμικού και των Επιχειρήσεων της Ελλάδας.

### 6.2.4 4ος Άξονας Προτεραιότητας/ Στρατηγικός Στόχος:

Αποτελεσματική Διακυβέρνηση της Διά Βίου Μάθησης.

- I. Αποτελεσματική Διακυβέρνηση του Εκπαιδευτικού Συστήματος
  - Αναδόμηση της οργάνωσης του Υπουργείου Παιδείας.
- II. Αποτελεσματική Διακυβέρνηση του Συστήματος Κατάρτισης
  - Ολοκλήρωση της αξιολόγησης της λειτουργίας της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (scrutiny exercise).
- III. Σύσταση Νέων Μηχανισμών Διακυβέρνησης Δια Βίου Μάθησης
  - Σύσταση νέων μηχανισμών διακυβέρνησης της Διά Βίου Μάθησης, όπως μέσω της σύστασης της Εθνικής Επιτροπής Διά Βίου Μάθησης, και του Ιδρύματος Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Διά Βίου Μάθησης 2007-2013.

## 6.3 ΟΡΟΙ ΕΝΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ<sup>14</sup>

---

<sup>14</sup> www.ypepth.gr.

Η επικέντρωση της προσοχής μας στην εξέταση των αρμοδιοτήτων της Εθνικής Επιτροπής ΔΒΜ είναι βαρύνουσας σημασίας κατά τη σημερινή πρώτη συνεδρία της με σκοπό τη συνεξέταση μηχανισμών λειτουργίας της. Για το λόγο αυτό σήμερα είναι απαραίτητη η εκτενέστερη και αναλυτικότερη αναφορά στη πτυχή αυτή.

Η γενική αρμοδιότητα της Εθνικής Επιτροπής ΔΒΜ είναι η παρακολούθηση, η αξιολόγηση και η υποβολή εισηγήσεων στα αρμόδια Υπουργεία/Υπηρεσίες/Οργανισμούς για τυχόν αναγκαίες αναθεωρήσεις και βελτιώσεις για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της Στρατηγικής ΔΒΜ.

Αδρομερώς αναφέρω ότι, με βάση τους όρους εντολής του Υπουργικού Συμβουλίου, η Εθνική Επιτροπή θα συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο την πρώτη κατά προτίμηση τον Απρίλιο ή Μάιο ώστε να συγχρονιστεί με την υποβολή των προτάσεων στον ετήσιο Κρατικό Προϋπολογισμό και τη δεύτερη περί το τέλος κάθε έτους ή αρχές του επόμενου έτους με σκοπό την έγκριση της ετήσιας Έκθεσης Προόδου.

Η Εθνική Επιτροπή ΔΒΜ έχει την ευθύνη για την προώθηση των ακόλουθων ενεργειών:

- I. Παρακολούθηση της Εθνικής Στρατηγικής ΔΒΜ,*
- II. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων ΔΒΜ,*
- III. Υποβολή εισηγήσεων στα αρμόδια Υπουργεία/Υπηρεσίες/Οργανισμούς περιλαμβανομένων εισηγήσεων για:*
  - Αναθεώρηση ή βελτίωση των υφιστάμενων ή την εισαγωγή νέων σχεδίων/προγραμμάτων/ μέτρων ,
  - Υποβολή προτάσεων στο Υ.Σ. ή/και στο Υπουργείο Οικονομικών για περίληψη τους στον Ετήσιο Προϋπολογισμό και στο τριετές Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο.
- IV. Ένταξη των σχεδίων/προγραμμάτων/μέτρων στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για την Στρατηγική της Λισσαβόνας (Ετήσια Έκθεση Αξιολόγησης)*

- V. Έγκριση κοστολογημένου προγράμματος εφαρμογής της Στρατηγικής το οποίο θα ετοιμάζει η Τεχνική Επιτροπή ΔΒΜ, βάσει των εκτιμήσεων των αρμοδίων Υπηρεσιών,
- VI. Έγκριση της ετήσιας Έκθεσης Προόδου Εφαρμογής της Στρατηγικής και υποβολή της στο Υπουργικό Συμβούλιο, για την ενημέρωσή του.

Η Τεχνική Επιτροπή έχει αρμοδιότητα να διευκολύνει και να υποβοηθεί την Εθνική Επιτροπή στην άσκηση των πιο πάνω αρμοδιοτήτων της. Στο αντίγραφο της Απόφασης του Υ.Σ. μπορείτε να δείτε ανάλυση των όρων εντολής της.

#### **6.4 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ 2007-2013, ΚΑΙ ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ**

Αναμφίβολα, το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης, 2007-2013, είναι βασικό συστατικό στοιχείο της Εθνικής Στρατηγικής για τη Διά Βίου Μάθηση.

Για τη συμμετοχή των Ελλήνων πολιτών στο Πρόγραμμα, η Κυβέρνηση έχει ιδρύσει το ανεξάρτητο Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης.

Το Ίδρυμα έχει εγγραφεί ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός, μέσω του οποίου θα υλοποιούνται στην Ελλάδα τα χρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. προγράμματα διά βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci και Grundtvig) και θα παραχωρούνται οι χορηγίες της Ε.Ε. προς τους δικαιούχους (ιδρύματα και οργανισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, εκπαιδευτικούς, μαθητές, σπουδαστές, υπεύθυνους κατάρτισης και καταρτιζόμενους).

Το Γραφείο Προγραμματισμού έχει οριστεί από το Υπουργικό Συμβούλιο ως η Εθνική Αρχή για το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα ΔΒΜ.

## 6.5 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ<sup>15</sup>

Η Εθνική Στρατηγική ΔΒΜ περιλαμβάνει τόσο το χρηματοδοτούμενο από την Ε.Ε. Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης 2007-2013 όσο και όλα τα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από κοινοτικούς και εθνικούς πόρους ή χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

Συγκεκριμένα η χρηματοδότηση των έργων/σχεδίων ΔΒΜ που θα προωθηθούν την περίοδο 2007-2013 θα προέλθει από τις ακόλουθες πηγές:

- I. Την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της συγχρηματοδότησης από,
  - το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, και,
  - την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προς το Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Διά Βίου Μάθησης. Το 2007 και 2008, η ετήσια χορηγία της Ε.Ε. ήταν της τάξης των €4.0 εκ. Ο Κρατικός Προϋπολογισμός βαρύνεται μόνο με τη συνεισφορά του Κράτους στα διοικητικά έξοδα του Ιδρύματος ( γύρω στα €500.000 ετήσια).
- II. Τους εθνικούς πόρους
  - Ο Κρατικός Προϋπολογισμός καλύπτει,
    - Τη συνεισφορά της Ελλάδας για τα συγχρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. σχέδια/έργα ΔΒΜ,
    - Τη δαπάνη για τα έργα/σχέδια, που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

Τα έργα/σχέδια, τα οποία δεν καλύπτονται από τον Προϋπολογισμό, θα υποβάλλονται, μέσω των μελλοντικών Προϋπολογισμών, στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση, κατόπιν μελέτης τους από την Εθνική Επιτροπή ΔΒΜ.

## 6.6 ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (ΔΕΙΚΤΕΣ) ΚΑΙ ΣΤΟΧΕΥΣΕΙΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

<sup>15</sup> [www.ypepth.gr](http://www.ypepth.gr).



Με την εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για τη Διά Βίου Μάθηση 2007-2013, στοχεύεται η βελτίωση των ακόλουθων βασικών Ευρωπαϊκών δεικτών στους τομείς της εκπαίδευσης,

- I. Μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του Σχολείου
- II. Μείωση του αναλφαβητισμού των νέων ηλικίας 15 ετών και άνω
- III. Αύξηση των Αποφοίτων Ανώτερης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- IV. Αύξηση της Συμμετοχής Ενηλίκων στη Δια Βίου Μάθηση
- V. Αύξηση των αποφοίτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στα Μαθηματικά, τις Θετικές Επιστήμες και την Τεχνολογία

Στοχεύεται επίσης όπως η Ελλάδα συνεισφέρει με πράξεις και ιδέες «στη μετάβαση σε μια δημιουργική Ευρώπη με έμφαση στη γένεση ιδεών, στις τέχνες, στη δημιουργία, με απώτερο σκοπό τη μετεξέλιξή της σε κοιτίδα πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας κατά το πρότυπο του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού». Αυτή ήταν μια δήλωση του Σλοβένου Υπουργού για την Ανάπτυξη κ. Ziga Turk, κατά την ανάληψη της προεδρίας της Ε.Ε. το πρώτο εξάμηνο του 2008.

## 6.7 ΑΝΑΛΗΦΘΕΙΣΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ<sup>16</sup>

Η συνοπτική παρουσίαση του περιεχομένου της Στρατηγικής ΔΒΜ της Ελλάδας και ιδιαίτερα η αναφορά μου στους άξονες προτεραιότητας και στους στρατηγικούς στόχους αποβλέπει κυρίως στην οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων μας ως Εθνικής Επιτροπής για την ανάπτυξη και υλοποίηση ενός αποτελεσματικού προγράμματος δράσης και τη μεθόδευση των κατάλληλων μηχανισμών υλοποίησης της στρατηγικής. Πριν όμως προχωρήσουμε στο θέμα αυτό θα πρέπει να αναφερθώ στην πρόοδο που έχει επιτελεστεί από την ημερομηνία έγκρισης της Στρατηγικής μέχρι σήμερα.

---

<sup>16</sup> <http://www.gsae.edu.gr/>

Το 2008 όπως ήταν αναμενόμενο ήταν ένα μεταβατικό έτος που επικεντρώθηκε στην διερεύνηση της υφιστάμενης κατάστασης και στην ανάληψη δράσης κάτω από περιστάσεις που δικαιολογούσαν άμεση προώθηση ενεργειών, μέσα σε ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα υλοποίησης, που αφορούσαν κυρίως δύο δράσεις:

**Πρώτο:** Την υποβολή μέσα στον Ιούλιο του 2008, πρότασης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για συμμετοχή σε σχέδιο ευαισθητοποίησης των πολιτών για τη ΔΒΜ μέσω εκστρατείας διαφώτισης που θα πραγματοποιηθεί το 2009 με συγχρηματοδότηση από την Ε.Ε. (Call for Proposals EAC/23/2008). Η πρόταση εγκρίθηκε από την Ε.Ε. και προνοεί συγχρηματοδότηση κατά 75% συνολικού προϋπολογισμού €46692,00 για την υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων:

- Αναβάθμιση της ιστοσελίδας του Γραφείου Προγραμματισμού για προώθηση της εκστρατείας ευαισθητοποίησης και ηλεκτρονική σύνδεση με τους κυριότερους φορείς ΔΒΜ στην Ελλάδα. (Χρόνος υλοποίησης: Ιανουάριος και Μάιος 2009),
- Έκδοση της πρώτης Ετήσιας Έκθεσης Προόδου για την υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής ΔΒΜ 2007-2013 (Χρόνος υλοποίησης: Φεβρουάριος 2009),
- Έκδοση ενημερωτικού υλικού, προς διάθεση σε όλες της βαθμίδες εκπαίδευσης και στα νοικοκυριά, για την αξία της ΔΒΜ στη ζωή και στην εργασία τους και για τους τρόπους πρόσβασης στο σύστημα της ΔΒΜ (Χρόνος υλοποίησης: Μάρτιος 2009),
- Διοργάνωση 5 σεμιναρίων που θα είναι ανοικτά προς το κοινό (εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους, κοινωνικούς εταίρους, και λαμβάνοντες αποφάσεις πολιτικής). (Χρόνος υλοποίησης: τέλος Μαΐου 2009),
- Συμμετοχή στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Δεύτερο: Την ένταξη των προνοιών της Στρατηγικής ΔΒΜ στο υπό ετοιμασία Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για τη Στρατηγική της Λισσαβόνας (Έκθεση Προόδου 2008). Για το θέμα αυτό το Γραφείο Προγραμματισμού, ενημέρωσε την Εθνική Επιτροπή ΔΒΜ με επιστολή του ημερομηνία: 26/5/2008 ζητώντας τη συνδρομή των μελών της για τη συγκέντρωση / καταγραφή και ταξινόμηση των δρομολογημένων μέτρων ΔΒΜ των υπηρεσιών τους μαζί με το αντίστοιχο κόστος εφαρμογής και το χρόνο υλοποίησής τους.

Τα μέλη της Εθνικής Επιτροπής ΔΒΜ ανταποκρίθηκαν και η εργασία αυτή ολοκληρώθηκε στο τέλος Σεπτεμβρίου και τα κυριότερα μέτρα έχουν ενταχθεί στην πιο πάνω έκθεση προόδου του Εθνικού μεταρρυθμιστικού Προγράμματος, η οποία σας διαβιβάστηκε μαζί με την πρόσκληση στην παρούσα συνεδρία.

Στο σημείο αυτό θεωρώ χρήσιμο να κάνω ενδεικτική αναφορά σε ορισμένα από τα πιο σημαντικά μέτρα που συγκεντρώθηκαν, κατά φορέα υλοποίησης.

Από τα ήδη υλοποιούμενα μέτρα αναφέρω τα ακόλουθα:

(α) Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού προώθησε τα πιο κάτω μέτρα :

Λήψη πολιτικών αποφάσεων για προώθηση μέτρων στα πλαίσια της δρομολογηθείσας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης που άρχισε τον Ιανουάριο του 2005.

➤ Ολοκλήρωση της εκπόνησης, από εμπειρογνώμονες, αναθεωρημένων αναλυτικών προγραμμάτων της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, με στόχο την ενδυνάμωση της ποιότητας και ανταγωνιστικότητας της βαθμίδας. Τα νέα προγράμματα υποβλήθηκαν στην Επιστημονική Επιτροπή που διόρισε το Υ.Σ. τον Ιούνιο του 2008, για την αναθεώρηση των αναλυτικών προγραμμάτων στα πλαίσια της μεταρρύθμισης της Δημόσιας Εκπαίδευσης. Εκτενέστερη αναφορά στο

θέμα αυτό, αναμένεται να γίνει σήμερα από εκπρόσωπο της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

- Διορισμός από το Υ.Σ. Εθνικής Επιτροπής για την Ανάπτυξη και Εγκαθίδρυση Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (E.Q.F.) και σε συμμόρφωση με τη σχετική σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- Έγκριση από το Υ.Σ., τον Οκτώβριο του 2007, της αναδόμησης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου καθώς και της Δημιουργίας Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης, για ενδυνάμωση της επιστημονικής βάσης των αποφάσεων εκπαιδευτικής πολιτικής.
- Διορισμός από το Υ.Σ. Επιτροπής για την εξέταση της δημιουργίας μεταλυκειακών προγραμμάτων.

(β) Προσφορά από το ΚΕ.Π.Α. πάνω σε ετήσια βάση για ανέργους, ανειδίκευτους νέους ταχύρρυθμων προγραμμάτων τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στα πλαίσια του σχεδίου του για την προώθηση σύγχρονων και ευέλικτων τρόπων απασχόλησης των πολιτών.

(γ) Προσφορά από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού των ακόλουθων μέτρων:

- Συνέχιση του σχεδίου/προγράμματος «Προώθηση της Κατάρτισης και Απασχολησιμότητας Νέων Αποφοίτων Σχολών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» καθώς και του προγράμματος « Προώθηση της Κατάρτισης και Απασχολησιμότητας των Ανέργων».
- Έκδοση της μελέτης "Προβλέψεις Απασχόλησης στην Κυπριακή Οικονομία για το 2008-2018", η οποία χρησιμοποιείται και για επαγγελματική καθοδήγηση των μαθητών.

- Διερεύνηση σε ετήσια βάση των αναγκών αρχικής κατάρτισης και προώθηση των κατάλληλων προγραμμάτων.
- Συνέχιση του Προγράμματος Κατάρτισης για ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας, το οποίο περιλαμβάνεται στη προγραμματική περίοδο 2007-2013 με συνολικό προϋπολογισμό €6εκ. για συγχρηματοδότηση από το Ευρ. Κοινωνικό Ταμείο.
- Περαιτέρω προώθηση της εργασίας εκπόνησης του Συστήματος Επαγγελματικών Προσόντων ως μέρος του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων το οποίο θα περιλαμβάνει τον ορισμό των προσόντων που απαιτούνται για την εξάσκηση των διαφόρων επαγγελμάτων.

(δ) Επέκταση από την Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού της εφαρμογής του Σχεδίου για την ίδρυση πυρήνων μάθησης σε μεγαλύτερο αριθμό υπηρεσιών του δημόσιου τομέα.

Από τα μέτρα που είναι προγραμματισμένα να εφαρμοστούν σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο στάδιο αναφέρω τα ακόλουθα :

(α) Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

- Επίσπευση των εργασιών της Επιτροπής για την προώθηση της ετοιμασίας του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, ώστε να ολοκληρωθεί η εργασία μέχρι το 2010 σύμφωνα με τη σχετική σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- Διεύρυνση της δυνατότητας για πανεπιστημιακές σπουδές με την έναρξη της λειτουργίας τον Οκτώβριο του 2007 τριών ιδιωτικών πανεπιστημίων, με περίπου 8,000 φοιτητές καθώς και με την απόφαση του Υ.Σ. για σταδιακή αύξηση των φοιτητών στα δημόσια πανεπιστήμια, η οποία άρχισε να υλοποιείται από το Σεπτέμβριο του 2008. Προς την ίδια κατεύθυνση αυξήθηκαν τα προγράμματα σπουδών των ιδιωτικών κολεγίων από τον Οκτώβριο του 2007.
- Ενίσχυση της ευελιξίας στη ΔΒΜ με περαιτέρω ανάπτυξη του Ανοικτού Πανεπιστημίου, το οποίο μπορεί να διαδραματίσει κρίσιμο ρόλο στην

παροχή ΔΒΜ ανεξαρτήτως τόπου, χρόνου και ηλικίας των εκπαιδευομένων.

- Περαιτέρω μείωση του αριθμού των ατόμων που διαρρέουν από το σχολείο, μέσω της αναβάθμισης των προγραμμάτων στήριξης των παιδιών με αυξημένο κίνδυνο διαρροής όπως της επέκτασης των ζωνών εκπαιδευτικής προτεραιότητας και του προγράμματος στήριξης των αναλφάβητων.
- Εφαρμογή από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, σε πιλοτική βάση, ειδικού προγράμματος μείωσης της διαρροής μαθητών.

(β) Το Κέντρο Παραγωγικότητας προώθησε την υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ των Υπουργών Εργασίας και Παιδείας και την ενημέρωση του Υ.Σ. το οποίο αποσκοπεί στην αποτελεσματική υλοποίηση της Απόφασης του Υ.Σ. ημερ. 20.11.2007, για την Νέα Σύγχρονη Μαθητεία (NMA). Η NMA θα αντικαταστήσει σταδιακά το υφιστάμενο σύστημα μαθητείας και θα καλύψει νέους 14 έως 25 ετών (αντί 14-18 που καλύπτει το υφιστάμενο σύστημα ). Οι κύριοι στρατηγικοί στόχοι της NMA είναι η καλλιέργεια ή αναβάθμιση των δεξιοτήτων των νέων που διαρρέουν από τα σχολεία και η αύξηση της απασχολησιμότητάς τους, η προσφορά εξειδικεύσεων που ζητά η οικονομία, η διασφάλιση της κινητικότητας μεταξύ μάθησης και απασχόλησης και η ελαχιστοποίηση του κινδύνου για κοινωνικό αποκλεισμό.

(γ) Ίδρυση από το Ανοικτό Πανεπιστήμιο μέσα στο 2009 του Γραφείου Προσανατολισμού Καριέρας και του Γραφείου Διασύνδεσης των φοιτητών με τις επιχειρήσεις.

## ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

### 1 ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ (Life Long Learning)

Ένας από τους λόγους που η «δια βίου μάθηση» έχει καταστεί τόσο σημαντική είναι η επιταχυνόμενη ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας. Παρά την αύξηση της διάρκειας της πρωτοβάθμιας, της δευτεροβάθμιας και της ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης (14-18 χρόνια ανάλογα με τη χώρα) η γνώση και οι δεξιότητες που αποκτούνται δεν είναι συνήθως επαρκείς για μια επαγγελματική σταδιοδρομία (καριέρα) που θα διαρκέσει τρεις έως τέσσερις δεκαετίες.

Η «δια βίου μάθηση» είναι υποκειμενική και σχετίζεται με το κατά πόσο κάποιος μπορεί να είναι ανοικτός στις νέες ιδέες, αποφάσεις, δεξιότητες ή συμπεριφορές. Η δια βίου μάθηση έχει σημασία για τους επαγγελματίες κάθε ειδικότητας, και ιδιαίτερα στο χώρο εργασίας και όχι μόνο μέσα από τα «επίσημα» κανάλια εκπαίδευσης, δηλαδή τις Σχολές και τα Πανεπιστήμια.

Σε όλο τον κόσμο, υφίσταται μια πληθώρα ειδικοτήτων και εξειδικεύσεων, η οποία ουσιαστικά αντικατοπτρίζει το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της κάθε χώρας. Για κάθε χώρα, θεωρείται αναγκαία η συστηματοποιημένη ανίχνευση των πραγματικών αναγκών σε ειδικευμένο και εξειδικευμένο προσωπικό και η υιοθέτηση ήδη δοκιμασμένων προγραμμάτων άλλων χωρών στην εφαρμογή τους και στην αξιολόγηση της επάρκειας και την κρίση των επαγγελματιών ως ειδικευμένων ή εξειδικευμένων.

Οι απαιτήσεις των πολιτών, των παροχών υπηρεσιών και των λειτουργιών εκπαίδευσης για διασφάλιση υψηλού επιπέδου κάθε είδους υπηρεσίας, που να είναι ικανοί να ανταποκρίνονται στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες, λαμβάνουν χώρα σε μια περίοδο αναδιαμόρφωσης των εκπαιδευτικών συστημάτων στη Ευρωπαϊκή Ένωση.

Με την προοπτική της βελτίωσης της ποιότητας υπηρεσιών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, επιβάλλεται όλοι οι εργαζόμενοι να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη της γνώσης και της οικίας πρακτικής. Οι εργαζόμενοι έχουν ατομική ευθύνη και αναλαμβάνουν την καθοδήγηση για βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης υπηρεσίας. Οι απαιτήσεις για βελτίωση της ποιότητας, η υπευθυνότητα και η αποτελεσματικότητα της άσκησης υπογραμμίζουν την αναγκαιότητα για επίδειξη ενδιαφέροντος εκ μέρους των εργαζομένων για συνεχή ενημέρωση στη νέα γνώση, στις τεχνικές και εξελίξεις που αφορούν το επάγγελμα. Έτσι, οι εργαζόμενοι θα πρέπει να είναι σε θέση να συμμετέχουν στη παροχή της καλύτερης δυνατής υπηρεσίας με την επιστημονική προσέγγιση που χαρακτηρίζει το κάθε επάγγελμα. Ο εμπλουτισμός και η διεύρυνση της αποκτηθείσας γνώσης, με άλλα λόγια η συνεχής (ή «δια βίου») μάθηση, αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο στη βελτίωση και ανάπτυξη της εργασίας του καθενός από εμάς.

Ο 21ος αιώνας έχει διαφοροποιήσει τους σκοπούς της εκπαίδευσης ώστε να καλύπτει όλες τις δραστηριότητες που επιτρέπουν στους ανθρώπους, από την παιδική μέχρι την ώριμη ηλικία, να αποκτούν δυναμική γνώση του κόσμου, των άλλων ανθρώπων και του εαυτού τους, συνδυάζοντας έτσι αρμονικά τους τέσσερις θεμελιώδεις τύπους μάθησης όπως αυτοί καθορίζονται από την UNESCO.

Αυτοί οι 4 πυλώνες της εκπαίδευσης όπως διαφορετικά ονομάζονται, στηρίζουν την αρχή της δια βίου μάθησης και θεμελιώνουν την διεργασία της μάθησης σαν μια βασική ανάγκη που χρειάζεται συνεχή ικανοποίηση. Το «πώς να μαθαίνω να γνωρίζω», «να μαθαίνω να πράττω», «να μαθαίνω να συνυπάρχω» και «να μαθαίνω να ζω», θεωρούνται το α και το ω της δια βίου μάθησης.

Η μάθηση ενηλίκων θεωρείται μεγάλης σημασίας για την δια βίου εκπαίδευση, γιατί προωθεί τα άτομα να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην συνεχή



μάθηση, μια διαδικασία που θα τα βοηθήσει να ωριμάσουν και να γίνουν σοφότερα.

## **2 ΣΥΝΕΧΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (Continuous Professional Development)**

Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη είναι μέρος της «δια βίου μάθησης» και ορίζεται ως η συνεχής διαδικασία προσωπικής ανάπτυξης για βελτίωση της ικανότητας και αναγνώρισης των μεγίστων δυνατοτήτων των επαγγελματιών στον εργασιακό χώρο. Όλα αυτά μπορούν να επιτευχθούν μέσω της απόκτησης και ανάπτυξης του ευρέως φάσματος της γνώσης, των δεξιοτήτων και των εμπειριών, που συνήθως δεν αποκτώνται κατά τη διάρκεια της κατάρτισης ή της καθημερινής πρακτικής και που μαζί αναπτύσσουν και διατηρούν την επάρκεια για την εφαρμογή της άσκησης του επαγγέλματος.

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι που καθιστούν αναγκαία τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη:

- Απόδειξη της ικανότητας για παροχή ασφαλούς, τεκμηριωμένης υπηρεσίας για εκπλήρωση του καθήκοντος προς τους πελάτες και διατήρηση της εμπιστοσύνης από το κοινό.
- Επιθυμία για ανάπτυξη της επαγγελματικής γνώσης και των δεξιοτήτων.
- Καθεστώς που υποχρεώνει τους επαγγελματίες να γίνονται μέλη επαγγελματικού συνδέσμου/ οργανισμού ή ακόμη και υποχρέωση για να διατηρούν την εγγραφή τους στο επαγγελματικό μητρώο.

Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων επίσημης ή ανεπίσημης μάθησης. Μπορεί να κυμαίνεται από εκπαιδευτικές άδειες (study days) για ανάπτυξη δραστηριοτήτων και γνώσης σε εξειδικευμένους τομείς μέχρι και προγράμματα σπουδών που οδηγούν σε ακαδημαϊκό τίτλο. Άλλες δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα

η ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση, οι μελέτες και οι δημοσιεύσεις είναι επίσης αξιόλογες ευκαιρίες για μάθηση.

### **3 ΕΝΔΟΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (In Service Education)**

Η ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση (In Service Education) καθορίζεται ως: «Η εκπαίδευση που παραδίδεται σε ένα δομημένο εργασιακό περιβάλλον και η οποία ενδυναμώνει το άτομο ώστε να καταστεί πιο επαρκές επαγγελματικά». Έτσι το άτομο έχει την δυνατότητα να αναπτυχθεί περισσότερο σε επάρκειες που αφορούν γνώση σε τεχνικά αντικείμενα ώστε να διατηρήσει και να διευρύνει το εκπαιδευτικό και τεχνικό περιεχόμενο και τις διαδικασίες σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον με προοπτική ανάπτυξης των προσωπικών του ικανοτήτων.

Η συνεχής ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση βοηθά τους εργαζομένους, να αποκτήσουν, να διατηρήσουν και να βελτιώσουν τις ικανότητες και δεξιότητες τους σε εξειδικευμένους τομείς της εργασίας τους.

Η συνεχής ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση είναι αναμφίβολα αναγκαία στο εργασιακό χώρο. Η αξιοποίηση του κατάλληλου δυναμικού δύναται να βοηθήσει τα μέγιστα στη προσπάθεια για διεύρυνση της γνώσης και βελτίωση των δεξιοτήτων του εργαζόμενου προσωπικού.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι βελτίωσης της ενδοϋπηρεσιακής εκπαίδευσης οι οποίοι θα πρέπει να διερευνηθούν με βάση επιστημονικές προσεγγίσεις ξεκινώντας από την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων κάθε υπηρεσίας σε τακτά διαστήματα και με βάση.

Μπορεί να διερευνηθεί περαιτέρω η ενδυνάμωση της συνεχούς ενδοϋπηρεσιακής εκπαίδευσης με τη δημιουργία και διανομή της παραχθείσας γνώσης ή και δεξιοτήτων, η εφαρμογή πολιτικών μάθησης, η αποτελεσματικότητα της χρήσης της τεχνολογίας, οι τρόποι διαχείρισης της μάθησης.

Μέσα από αυτόαξιολόγηση οι υπηρεσίες συνεχούς ενδοϋπηρεσιακής εκπαίδευσης θα μπορέσουν να επαναπροσδιορίσουν το ρόλο τους και να

αναπτύξουν τα μελλοντικά τους οράματα και στρατηγικές. Επιπρόσθετα θα μπορέσουν να αναπτύξουν τους δικούς τους δείκτες απόδοσης για μέτρηση της αποτελεσματικότητας του έργου που επιτελούν σε σχέση με τις διαδικασίες μάθησης. Η διαδικασίες αυτοαξιολόγησης θα πρέπει να γίνονται σε τακτική βάση έτσι ώστε να υπάρχει συγκρισιμότητα με βάση μετρήσιμα πλέον στοιχεία για τα επίπεδα επίδοσης τους.

Χρειάζεται ευαισθητοποίηση των εργαζομένων για συνεχή ενημέρωση, λειτουργία υπηρεσίας συνεχούς εκπαίδευσης σε κάθε υπηρεσία, σωστή στελέχωση με καταρτισμένο προσωπικό, ηθική υποστήριξη και οικονομική ενίσχυση.

Παράλληλα χρειάζεται σωστή στελέχωση του προσωπικού, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στο προσωπικό για επαγγελματική ανάπτυξη, με κίνητρα για μάθηση .

Μείωση του χάσματος μεταξύ θεωρίας και πράξης και διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ περιβάλλοντος μάθησης, εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων, με επιλογή κατάλληλων εκπαιδευτών, κατάλληλων εκπαιδευτικών τεχνικών και συνεχούς αξιολόγησης.

Τέλος είναι αναγκαία η αναδιαμόρφωση προγραμμάτων ειδικοτήτων - εξειδικεύσεων - μεταπτυχιακών, πάνω σε βάση ολιστική που να έχει διαχρονική αξία και ευελιξία στα σύγχρονα δρώμενα του εργασιακού γίνεσθαι.

## **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

### **1 ΒΙΒΛΙΑ**

- ΒΕΡΓΙΔΗΣ, Δ., ΠΡΟΚΟΥ, Ε., (2005). ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ. ΤΟΜΟΣ Α. ΠΑΤΡΑ:Ε.Α.Π.
- ΚΟΚΚΟΣ, Α., (2005). ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ. ΤΟΜΟΣ Α. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΜΑΘΗΣΗΣ. ΠΑΤΡΑ:Ε.Α.Π.
- ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, (2001). Η ΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ ΜΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ.
- ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ, ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ, (2004). ΑΝΟΙΧΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΧΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ. Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ 2000-2004.

### **2 ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ**

- ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ. ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ: [www.ypepth.gr](http://www.ypepth.gr).
- ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ. ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ: [http://users.otenet.gr/~geokre1/Dia\\_viou\\_eke.htm](http://users.otenet.gr/~geokre1/Dia_viou_eke.htm)
- ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ. ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ: <http://www.gsae.edu.gr/>

- ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.).  
ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ: <http://www.gsae.edu.gr/index.php/fideke>
- ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ.  
ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ: <http://www.ekep.gr/Guidance/rolos.asp>